

T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
GÜLHANE SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE
YÖNELİK TUTUMLARI İLE BELİRSİZLİĞE
TAHAMMÜLSÜZLÜKLERİ VE KORONAVİRÜS KORKULARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Gökçe DURMUŞ TOSUN

**PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ ANA BİLİM DALI
PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAYIS/2023

T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
GÜLHANE SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE
YÖNELİK TUTUMLARI İLE BELİRSİZLİĞE
TAHAMMÜLSÜZLÜKLERİ VE KORONAVİRÜS KORKULARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Gökçe DURMUŞ TOSUN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Gamze SARIKOÇ

**Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı
Psikiyatri Hemşireliği Yüksek Lisans Programı**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAYIS/2023

TEZ KABUL ONAYI

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane/Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı'nda Gökçe DURMUŞ TOSUN tarafından hazırlanan “Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Belirsizliğe Tahammülsüzlükleri ve Koronavirüs Korkuları Arasındaki İlişki” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Üye: Prof. Dr. Ebru AKGÜN ÇITAK

İMZA

Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Psikiyatri Hemşireliği ABD

Bu tezin Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.

.....

Üye: Doç. Dr. Emine ÖKSÜZ

İMZA

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi,
Psikiyatri Hemşireliği ABD

Bu tezin Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.

.....

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gamze SARIKOÇ

İMZA

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi,
Psikiyatri Hemşireliği ABD

Bu tezin Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.

.....

Tez Savunma Sınavı Tarihi: / /

Jüri üyeleri tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak uygun görülmüş olan bu tez Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane/Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Gülhane/Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Tezin Teslim Edildiği Tarih: / /

BEYAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Mevcut tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu,
- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Mevcut tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gökçe DURMUŞ TOSUN

23/05/2023

ÖZET

DURMUŞ TOSUN Gökçe, Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Belirsizliğe Tahammülsüzlükleri ve Koronavirüs Korkuları Arasındaki İlişki, Gülhane Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023.

AMAÇ: Bu tez araştırması, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile COVID-19 pandemisi dönemindeki belirsizliğe tahammülsüzlükleri ve COVID-19 korkuları arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM: Tanımlayıcı nitelikteki bu araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören 280 hemşirelik öğrencisine uygulanmıştır. Araştırmanın verileri; "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ)", "Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12)" ve "COVID-19 Korkusu Ölçeği (KKÖ)" kullanılarak "Google Form" aracılığıyla toplanmıştır.

BULGULAR: Araştırmada öğrencilerin "HMTÖ" puan ortalaması $165,33 \pm 16,38$, "BTÖ-12" puan ortalaması $39,23 \pm 9,03$, "KKÖ" puan ortalaması $16,50 \pm 5,89$ bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin "HMTÖ'nün" alt boyutu olan "Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri" puan ortalamaları ve "BTÖ-12" ve alt boyutları olan "İleriye Yönelik Kaygı", "Engelleyici Kaygı" puan ortalamaları arasında pozitif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). "HMTÖ'nün" alt boyutu olan "Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme" puan ortalamaları ile "BTÖ-12" ve alt boyutu olan "Engelleyici Kaygı" puan ortalamaları arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin "HMTÖ" ile "KKÖ" puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0,05$).

SONUÇ: Öğrencilerin COVID-19 pandemisinde yaşadıkları belirsizliğin, hemşirelik mesleğine yönelik tutumları üzerinde etkisi olduğu saptanırken, yaşadıkları COVID-19 korkusunun ise hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: : Belirsizliğe Tahammülsüzlük, COVID-19 Korkusu, Hemşirelik Mesleği, Mesleki Tutum

ABSTRACT

DURMUŞ TOSUN Gökçe, The Relationship Between Nursing Students' Attitudes Towards Nursing Profession, Intolerance of Uncertainty and Fear of Coronavirus, Gulhane Health Sciences Institute, Psychiatric Nursing Program, Master Thesis, Ankara, 2023.

PURPOSE: This thesis research was conducted to examine the relationship between nursing students' attitudes towards the nursing profession and their intolerance of uncertainty and fears of COVID-19 during the COVID-19 pandemic period.

MATERIALS AND METHODS: This descriptive study was conducted with 280 nursing students studying at Health Sciences University Gulhane Nursing Faculty in the 2020-2021 academic year. The data of the research; "Introductory Information Form", "Intolerance of Uncertainty Scale (BTS-12)", "COVID-19 Fear Scale (CLO)" and "Attitude towards Nursing Profession Scale (HMTS)" were collected via Google form.

RESULTS: In the study, the mean score of the students for "HMTS" was 165.33 ± 16.38 , the mean score for "BTS-12" was 39.23 ± 9.03 , and the mean score for "SDL" was 16.50 ± 5.89 . There is a positive, very weak and statistically significant difference between the scores of the "Characteristics of Nursing Profession", which is the sub-dimension of HMBL, and the mean scores of "BTS-12" and the sub-dimensions of "Advanced Anxiety" and "Disruptive Anxiety" of the students participating in the research. relationship was determined ($p < 0.05$). A negative, very weak and statistically significant relationship was found between the mean score of "Preferring the Nursing Profession", which is the sub-dimension of HMBL, and the mean score of "BTS-12" and its sub-dimension, "Disabling Anxiety" ($p < 0, 05$). No statistically significant relationship was found between the mean scores of "HMBL" and "SDL" of the nursing students participating in the study ($p > 0.05$)."

CONCLUSION: While it was determined that the uncertainty experienced by the students during the pandemic process affected their attitudes towards nursing, it was concluded that the fear of COVID-19 they experienced did not affect their attitudes towards the nursing profession.

Keywords: *Intolerance of Uncertainty, Fear of COVID-19, Nursing Profession, Professional Attitude*

TEŞEKKÜR

Öncelikle lisans, yüksek lisans eğitimim boyunca ve tez sürecimin her aşamasında sabırla beni dinleyen, görüşleriyle bana rehber olup yol gösteren, üzerimde emeği olan, desteğini hep hissettiğim ve kendisinden çok şey öğrendiğim, sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Gamze SARIKOÇ'a teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleri ile bana yol gösteren, kıymetli bilgilerini, zamanlarını benimle paylaşan Gülhane Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalının değerli öğretim üyeleri Doç. Dr. Emine ÖKSÜZ'e ve Doç. Dr. Çiğdem YÜKSEL hocalarıma teşekkür ederim.

Tesadüfen yollarımızın kesiştiği ve hep iyi ki dediğim, akademik hayatım boyunca üzerimde emeği olan, eğitimime katkı sağlayan ve çalışmalarımda yardımcı olup kişisel gelişimime katkıda bulunan canım arkadaşım Dr. Sinem DAĞCANATAN'a teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında olduğu gibi tez sürecimde de hep yanımda olan, desteklerini hiç esirgemeyen sonsuz güvenleri ile zor zamanların üstesinden gelmemi sağlayan annem Naciye DURMUŞ'a, her zaman örnek aldığım babam Adnan DURMUŞ'a, desteğini hep arkamda hissettiğim abim Gökhan Caner DURMUŞ'a ve kıymetlim, hayat enerjim canım kardeşim Elif Başak DURMUŞ'a teşekkür ederim.

Son olarak, tez sürecim boyunca tüm zorlukları benimle göğüsleyerek bana güç veren, varlığıyla beni asla yalnız hissettirmeyen, aldığım kararları hayata geçirmemde destek kaynağım olarak gördüğüm ve bundan sonraki hayatımda da hep en özel yere sahip olacağına inandığım, canım eşim Halil TOSUN'a teşekkür ederim.

Gökçe DURMUŞ TOSUN

ANKARA - 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1. PROBLEMİN TANIMI VE ÖNEMİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	3
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. COVID-19	5
2.1.1. COVID-19 Tanımı	5
2.1.2. COVID-19 Pandemisinin Ruh Sağlığı Üzerine Etkisi	6
2.1.3. COVID-19 Pandemi Sürecinde Hemşireler	7
2.1.4. COVID-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Öğrencileri	8
2.2. HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM	10
2.2.1. Meslek Kavramı	10
2.2.2. Hemşirelik Mesleği	11
2.2.3. Mesleki Tutum.....	13
2.3. BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK.....	15
2.3.1. Hemşirelik Öğrencilerinde Belirsizliğe Tahammülsüzlük.....	16
2.3.2. Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Psikiyatri Hemşireliğinin Rolü.....	17
2.4. COVID-19 KORKUSU	18
2.4.1. Hemşirelik Öğrencilerinde COVID-19 Korkusu	18
2.4.2. COVID-19 Korkusu ve Psikiyatri Hemşireliğinin Rolü	19
3. GEREÇ VE YÖNTEMLER.....	21
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ	21
3.2. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER	21
3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	21

3.3.1. Dâhil Olma Kriterleri	21
3.3.2. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri	22
3.4. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ	22
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI	22
3.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	22
3.6.1. Tanıtıcı Bilgi Formu (Bkz. EK-4)	22
3.6.2. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ) (Bkz. EK-5)	23
3.6.3. Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12) (Bkz. EK-6)	23
3.6.4. COVID-19 Korkusu Ölçeği (KKÖ) (Bkz. EK-7)	24
3.7. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ	24
3.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	25
4. BULGULAR	27
4.1. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TANITICI BİLGİLERİ	27
4.2. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ İLE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK ÖLÇEĞİ VE COVID-19 KORKUSU ÖLÇEĞİ PUAN ORTALAMALARI	29
4.3. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ İLE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK ÖLÇEĞİ VE COVID-19 KORKUSU ÖLÇEĞİ PUAN ORTALAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	30
4.4. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TANITICI BİLGİLERİNE GÖRE HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ PUAN ORTALAMALARI	31
5. TARTIŞMA	35
5.1. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK VE KORONAVİRÜS KORKU DÜZEYLERİNİN TARTIŞILMASI	35

5.2. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK VE KORONAVİRÜS KORKU DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TARTIŞILMASI	38
5.3. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TANITICI BİLGİLERİNE GÖRE HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASININ TARTIŞILMASI	39
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
6.1. SONUÇLAR	43
6.2. ÖNERİLER	44
7. KAYNAKLAR	45
8. EKLER.....	59
EK-1: T.C. SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ GÜLHANE BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL ONAYI.....	59
EK-2: KURUM ARAŞTIRMA YAPMA İZNİ.....	60
EK-3: GÖNÜLLÜ ONAM FORMU	61
EK-4: TANITICI BİLGİ FORMU	62
EK-5: HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ (HMTÖ)...	63
EK-6: BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK ÖLÇEĞİ (BTÖ-12)	65
EK-7: COVID-19 KORKUSU ÖLÇEĞİ (KKÖ)	66
EK-8: ÖLÇEK KULLANIM İZİNLERİ	67
9. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	69

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1. Hemşirelik Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri	28
Tablo 4.2. Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği ve COVID-19 Korkusu Ölçeği Puan Ortalamaları	29
Tablo 4.3. Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği ve COVID-19 Korkusu Ölçeği Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki	30
Tablo 4.4. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Bilgilerine Göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları.....	33

SİMGELER VE KISALTMALAR

COVID-19: Koronavirüs Hastalığı

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

ARDS : Akut Respiratuar Distres Sendromu

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

ICN : Uluslararası Hemşireler Birliği

ANA : Amerikan Hemşireler Birliği

HMTÖ : Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

BTÖ-12 : Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği

KKÖ : COVID-19 Korkusu Ölçeği

Bkz. : Bakınız

Min. : Minimum

Max. : Maximum

Ort. : Ortalama

p : Anlamlılık Düzeyi

ss. : Standart Sapma

1.GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. PROBLEMİN TANIMI VE ÖNEMİ

Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), 2019 yılının Aralık ayında, Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkmıştır. Çinli hekimler, yaptıkları ilk testlerde semptomların şiddetli akut solunum sendromuyla (SARS) benzerlik gösterdiğini ancak SARS-CoV-2 etkenine bağlı olarak gelişen yeni bir koronavirüs olduğunu belirtmişlerdir (1-3). COVID-19, çok kısa bir sürede tüm dünyaya yayılarak, akut bulaşıcı bir salgına dönüşmüştür (4). Çin'den başlayarak hızlı bir şekilde Asya, Avrupa, Orta Doğu, Kuzey Amerika ve dünyanın diğer bölgelerine yayılmıştır (5). Bu salgın kısa sürede ülkemize de ulaşmış ve 11 Mart 2020 tarihi itibari ile Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından COVID-19 pandemisi ilan edilmiştir (6). Virüsün yayılımını önlemek amacıyla ülke genelinde birçok tedbir alınmıştır. Bu alınan tedbirler arasında, üniversitelerin kapatılarak uzaktan eğitim sistemine geçilmesi kararı da yer almıştır (7). COVID-19 pandemisinde örgün eğitimin uzaktan yürütülmesi, üniversite öğrencilerini büyük ölçüde etkilemiştir (8). Teorik derslerin yanı sıra pratik derslerinde yoğun olduğu hemşirelik mesleğinde, lisans döneminde iyi bir eğitim alınması ve mesleğin istenilerek seçilmiş olması mesleki başarının en önemli belirleyicileri olduğu gibi, gelecekte deneyimlenmesi beklenen mesleki doyum açısından da oldukça önemlidir (9). Hemşirelik öğrencilerinin tercih ettikleri mesleğe yönelik tutumlarının belirlenmesi, gelecekte icra edecekleri meslek açısından önemli bir etkidir. Öğrenci hemşireler, pandemi döneminde çalışan sağlık profesyonellerinin çalışma yükünü, iş stresini, uzun mesai saatlerini, ağırlaşan çalışma ortam koşullarını, sağlık çalışanları üzerindeki etiketi ve her geçen gün artan hasta sayısı ile birlikte toplumun beklenti ve kaygıları karşısında tükenen hemşireleri gözlemlemiş ve bu gözlemler mesleğe karşı tutumlarını etkilenmiştir (10,11).

Mesleğe henüz başlamamış olan gençlerin COVID-19 pandemisi sebebiyle fiziksel sağlıklarının yanı sıra ruh sağlıkları da fazlasıyla etkilenmiştir (12). Hemşirelik öğrencilerinin yaşamlarındaki değişiklik, sosyal izolasyon ve bunların yanı sıra yakın dönemde eğitimin nasıl ve ne şekilde olacağının

öngörülemezlikten kaynaklı yaşanan belirsizlik birtakım olumsuzluklara sebep olmuştur (13). COVID-19 pandemi sürecinde bireylerde, panik bozukluk, anksiyete bozukluğu, korku, keder, kayıp ve depresyon gibi çok çeşitli ruhsal sorunlar görülmeye başlamıştır (14). Literatürde yaygın anksiyete bozukluğunun bileşenlerinden biri olarak belirsizliğe tahammülsüzlük kavramı tanımlanmıştır (8). Ne ile karşılaşılacağına net olarak bilinmemesi şeklinde de tanımlanan belirsizlik durumunun, bireylerin olaylara bakışını olumsuz olarak etkileyebileceği ve kişide buhranlı bir ruh haline sebep olabileceği belirtilmiştir (15,16). COVID-19 pandemisi döneminde üniversite öğrencilerinde, şimdi ya da geleceğe dair bir belirsizlik durumunun hâkim olduğu bilinmektedir (17). Kişinin bu belirsizlik durumunun ne olduğunu, bu durumda ne yapılabileceğini, kendisini hangi olası sonuçların beklediğini bilmeye; başına geleceklerden haberdar olmaya, gelecekteki yaşantılarını garantileme güdüsünü öğrenmeye ihtiyacı vardır (13,18,19). Nitekim bir durumun sonuçlarının olumsuz olacağını bilmek bile belirsizlikten daha az kaygıya sebep olabilmektedir (17). Bireyin yaşantısında bir belirsizlik varsa ruhsal iyilik hali de olumsuz şekilde etkilenir (7,20). Öğrencilerde, bu salgın döneminde belirsizliğe tahammülsüzlüğe ek olarak, COVID-19'un hızlı bir şekilde bulaşması, ölümcül sonuçlar meydana getirmesi, tedavisinin tam olarak bulunamaması ve izolasyona sebep olması, pandeminin ruhsal bir yönü olan korkuyu beraberinde getirmiştir (21).

Korku, tehdit edici uyaranların algılanmasıyla ortaya çıkan, tüm bireylerde ortak olarak görülen, hoş olmayan, ilkel bir duygu olarak tanımlanmaktadır (22-24). Salgın boyunca ortaya çıkan ve insanların kendisi ya da yakınlarını kaybedeceği korkusu yaşamasına ek olarak, sağlık kurumlarına ulaşamama korkusu, ölüm korkusu, virüsü başka birine bulaştırma korkusu, işsiz kalma korkusu, öğrenciler için ise eğitimden uzak kalarak gelecek korkusu gibi birtakım korkuların yaşamasına yol açmıştır (25). Geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencileri bu durumdan olumsuz yönde etkilenerek, tercih ettikleri mesleğe yönelik tutumlarında bir takım değişikliklerin olduğu gözlemlenmektedir (26).

Literatürde, hemşirelik öğrencileri üzerinde COVID-19 ile ilgili çeşitli araştırmalara rastlanılmış ancak hemşirelik öğrencilerinde hemşirelik mesleğine

yönelik tutum ile belirsizliğe tahammülsüzlük ve koronavirüs korkusu arasındaki ilişkiyi ölçen bir çalışma olmadığı görülmüştür.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu tez araştırması, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile COVID-19 pandemisi dönemindeki belirsizliğe tahammülsüzlükleri ve COVID-19 korkuları arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yapılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırmanın hipotezleri;

1. H0 hipotezi: Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları olumludur.

H1 hipotezi: Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları olumsuzdur.

2. H0 hipotezi: Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri arasında ilişki yoktur

H1 hipotezi: Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri arasında ilişki vardır.

3. H0 hipotezi: Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve koronavirüs korku düzeyleri arasında ilişki yoktur.

H1 hipotezi: Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve koronavirüs korku düzeyleri arasında ilişki vardır.

4. H0 hipotezi: Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı bilgilerine göre mesleğe yönelik tutumları değişmemektedir.

H1 hipotezi: Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı bilgilerine göre mesleğe yönelik tutumları değişmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1.COVID-19

2.1.1. COVID-19 Tanımı

Koronavirüs, insan ve hayvanların üzerinde yaşayabilen ve hastalığa neden olan, Coronaviridae familyasının iki alt familyasından birini oluşturan virüslerdir (28,29). Koronavirüsler, Rna virüsleri içinde en büyük genoma sahip olanıdır (30). İsmi virüsün dış yüzeyinde ki çıkıntıların taca benzetilmesi sebebiyle latince “taç” anlamına gelen “corona” sözcüğünden almıştır (31). Sars-Corona Virüsü (SARS-CoV), ilk defa 2002 yılında Çin’de, şiddetli akut solunum yetmezliğine sebep olan bir koronavirüs olarak karşımıza çıkmıştır (29). COVID-19 ise ilk defa 2019 yılının Aralık ayında, Çin’in Wuhan şehrinde nedeni tam olarak bilinmeyen bir sebeple ortaya çıkmış olup, olası kaynağının yarasalar olduğu düşünülmüştür (1,28). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), bu salgın hastalığın resmi adını koronavirüs hastalığı 19 olarak belirlemiştir ve resmi kısaltmalarda COVID-19 olarak geçmektedir (6).

Çin’den başlayarak hızlı bir şekilde yayılım gösteren SARS-CoV-2 etkenine bağlı olarak gelişen yeni tip koronavirüs, Asya, Orta Doğu, Avrupa, Kuzey Amerika ve dünyanın diğer bölgelerine de ulaşmıştır (1-3, 32). Yüksek morbidite ve mortalite oranlarıyla yüzyılın en büyük küresel sağlık felaketidir. DSÖ’ye göre, 18 Nisan 2020’de, mevcut COVID-19 salgını 2.164.111’den fazla kişiyi etkilemiştir ve dünya çapında 200’den fazla ülkede 146.198’den fazla ölüm gerçekleşmiştir (33). İnsanlara damlacık yoluyla bulaşan koronavirüs, hasta kişilerin öksürmesi, hapşırması ile etrafa saçılan damlacıkların doğrudan veya dolaylı bir şekilde temas edilmesi sebebiyle tüm dünyaya yayılarak, akut bulaşıcı bir salgına dönüşmüştür (4,34). Klinik özellikleri açısından pnömoni ile benzerlik gösteren COVID-19’un en yaygın belirtileri arasında ateş, öksürük, boğaz ağrısı, halsizlik, ishal ve kusma; ağır vakalarda ise, akut respiratuar distres sendromu (ARDS), akut kalp hasarı ve üst solunum yolu enfeksiyonu gibi çeşitli komplikasyonlar gözlenmiştir (35).

Tedavisinde spesifik bir ilaç olmaması sebebiyle insan hayatı ve sağığı için büyük bir tehdit oluşturmaktadır (34).

DSÖ tarafından, 11 Mart 2020 tarihi itibari ile pandemi ilan edilirken, Türkiye'deki ilk vaka da 11 Mart tarihinde açıklanmıştır (6,14). Beraberinde virüsün yayılım ve ölüm hızının artmasıyla birlikte salgını önlemek amacıyla ülke genelinde birçok tedbir hayata geçirilmiştir. Bu tedbirler kapsamında Bilim Kurulu'nun tavsiyeleri üzerine Cumhurbaşkanlığı tarafından genelgeler yayınlanmıştır. Salgın; sosyal, ekonomik, siyasi, hukuki, askerî, dinî ve kültürel alanları da etkileyerek bazı radikal kararlar alınmasına sebep olmuştur. Kamu ve özel sektörün çalışma saatlerinde değişiklik yapılarak esnek çalışma saatleri oluşturulmuştur. Tüm eğitim kademelerinde örgün eğitim durdurularak uzaktan eğitime geçilirken; toplantı, etkinlik gibi planlı tüm faaliyetler çevrimiçi programlar üzerinden yapılmıştır. Toplu bulunan ortamlarda sosyal mesafe, maske kullanımı zorunlu hale getirilmiştir. Kafeler, okullar, alışveriş merkezleri, müzeler, oteller, kuaförler, güzellik merkezleri, spor salonları ve gece kulüpleri geçici olarak kapatılırken; vatandaşların ormanlarda, park ve bahçelerde piknik ve mangal yapmaları bir süreliğin yasaklanmış, şehirlerarası seyahat kısıtlamaları getirilmiştir (31,36). Salgının yayılmasını önlemek amacıyla alınan bu tedbirler; fiziksel sağığın korunması için oldukça önemli kısıtlamalardır; ancak bu kısıtlamalar bireylerde sosyal etkileşimi kısıtlamış ve bireylerde sosyal izolasyona neden olmuştur (37). Sosyal izolasyona bağılı olarak bireylerde, umutsuzluk, depresyon, panik atak, anksiyete, korku gibi çeşitli psikiyatrik rahatsızlıklar ortaya çıkmıştır. COVID-19'un sebep olduğı ciddi klinik tablo, katı karantina kuralları, yanlış yorum ve komplo teorilerinin oldukça yoğun yer aldığı bir sosyal medya varlığı, sosyal ilişkilerin virüsten dolayı değişime uğraması, bireylerin birbirlerinden uzak durmak ve virüs kapmamak için büyük çaba harcaması, bireylerin ruh sağığını olumsuz etkilemiştir (2).

2.1.2. COVID-19 Pandemisinin Ruh Sağığı Üzerine Etkisi

COVID-19 pandemisinin, ruhsal sağığı ve refahı da önemli derecede etkilediğı gözlenmiştir (38,39). Ruh sağığı, kişinin kendi bilinciyle ve çevresindekilerle düzenli, dengeli ve uyum içerisinde olup, psikopatolojinin

olmaması durumudur (40,41). Ruh sağlığı bozulmuş bireylerde duygu, düşünce ve davranışlarda sapmalar gözlenebilir (41). Pandeminin, fizyolojik olarak sağlıklı bireylerde bile ciddi olumsuz sosyo-psikolojik etkilere sebep olduğu belirtilmiştir. Yeni tip koronavirüs ile bulaş olmuş kişilerde ölüm korkusu, sağlık kaygısı ve stigmatizasyonun ortaya çıkaracağı dışlanmışlık hissi, bireylerin ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkilemiştir (42). SARS-CoV2 ile enfekte olan kişilere karşı ülkelerin uygulamış olduğu bazı kısıtlamalar kaygıyı ve kaygıyla bağlantılı birçok ruhsal sorunu ortaya çıkarmıştır.

COVID-19 pandemisi uluslararası bir sağlık krizine dönüşmüştür. Sosyal yaşam, eğitim-öğretim süreci, mesleki yaşantı, ekonomik özgürlük ve özel hayat gibi birçok yaşam sahasını etkilemiştir. Sevdiklerinden ayrı olma, özgürlüğün kısıtlanması, hastalığın gidişatı ile ilgili belirsizlik, izolasyon sürecinde olma, uzaktan eğitim görme gibi iletişim güçlüklerinin yaşanması kaygı bozuklukları başta olmak üzere, depresyon, akut stres bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, somatik belirtili bozukluklarının daha çok görülmesine sebep olmuştur (43,44). Literatür incelendiğinde pandemi döneminde alkol ve uyuşturucu kullanımı; sanal oyun, kumar gibi bağımlılık yapan davranışların, aile içi kavga ve şiddeti artırdığı gözlenmiştir (45, 46).

Geçmişten bu zamana kadar farklı zamanlarda farklı büyüklüklerde ortaya çıkmış ve insanlarda ruhsal problemlere sebep olmuş pandemiler, halkta yaygın duygusal sıkıntıya ve kısa zaman içinde psikiyatrik bozuklukların artmasına sebep olmuşlardır (47). İnsanı her açıdan etkileyen bu sürecin psikososyal yönü de araştırılmalı, sonuçlar değerlendirilmeli ve sorunların yönetimine ilişkin çözümler bulunmalıdır (42).

2.1.3. COVID-19 Pandemi Sürecinde Hemşireler

Pandemilerin bedensel etkileri oldukça hayati olsa da bu salgınlar esnasında ortaya çıkan psikolojik reaksiyonlar da oldukça sarsıcı ve uzun etkili sonuçlara sebep olmuştur. Pandeminin getirmiş olduğu kısıtlamalar neticesinde günlük yaşam aktivitelerine ayak uydurmakta zorluk yaşayan bireylerin yanı sıra bu dönemde sağlık çalışanları asıl yükü sırtlayan grup olmuşlardır. Bu olağan durum karşısında

sağlık profesyonelleri artan aşırı iş yükü, uzun mesai saatleri, ağırlaşan çalışma ortamı koşulları, sağlık çalışanlarına karşı stigmatizasyon, sağlık çalışanı başına düşen hasta sayısındaki artış kişisel koruyucu ekipman sıkıntısı, sosyal olanakların azlığı, bilinmeyen bir hastalıkla mücadele etme çabası sağlık personellerini derinden etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir (48,49). Bu pandemi döneminde izolasyon bölümlerinde çalışan hemşireler, çalıştığı ortamın zorluğunun yanı sıra bulaş olmaması için yakınlarından ayrı kalmış ve ruhsal açıdan zorlanmıştır. Birçok ülkede yaşanan koruyucu ekipman yetersizliğinin yarattığı sıkıntılı ortam, sağlık çalışanlarında tükenmişliğe sebep olmuştur. Yapılan araştırmalarda sağlık çalışanlarında yüksek oranlarda uyku sorunları, anksiyete, koronavirüs korkusu saptanmıştır (42,50). Yine başka bir araştırmada “Çin’in Wuhan kentindeki hemşireler arasında da ruhsal problemlerin oldukça yoğun olduğu iletilmiştir. Örneğin Shen ve ark.nın (2020) yapmış olduğu araştırmada 85 yoğun bakım hemşiresinin, iştahsızlık veya hazımsızlık (% 59), yorgunluk (% 55), uyku güçlüğü (% 45), sinirlilik (% 28), sık ağlama (% 26) gibi problemler yaşadığı tespit edilmiştir (51). Bu sonuçların; sebebinin bakım sürecindeki hastalarının kaybı ile yüzleşme, her geçen gün artan iş yükü, virüs bulaş korkusu ve hemşirelerin kendi aileleri için yaşadıkları kaygıdan kaynaklandığı belirtilmiştir. Sağlık çalışanlarının ruhsal sorunları, psikiyatristler ve psikologlar tarafından düzenli olarak belirlenmeli ve çözüm içerikli yaklaşımlar sağlanarak psikolojik danışmanlık hizmeti verilmelidir (52).

2.1.4. COVID-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Öğrencileri

Pandeminin bulaş riskini azaltmak için alınan tedbirler kapsamında dünya çapında birçok ülkede okullar kapatılarak örgün eğitime ara verilmiş, eğitim ve öğretim çevrimiçi olarak uzaktan yürütülmüştür (53). Türkiye’de de 26 Mart 2020 tarihinde Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından 2019-2020 yılı bahar döneminde örgün eğitimin yapılamayacağı bildirilmiş ve üniversiteler bu karardan hemen sonra, öğrencilerin mağdur edilmemesi adına hızlı bir şekilde çevrimiçi ders planlamaları yaparak, uzaktan eğitime başlamıştır. Hemşirelik mesleği için oldukça önemli olan uygulamalı derslerden uzak kalmak, klinik stajlara çıkamamak öğrencileri moral ve motivasyon açısından oldukça etkilemiştir. Bu konuda literatüre

bakıldığında; Fitzgerald ve Konrad'ın yaptığı çalışmada (2020), COVID-19 salgınında hemşirelik öğrencilerinin yaşadığı kaygı ve stres ele alınmış, en sık bildirilen semptomlar ise, konsantre olamama (%90), endişeli veya kendini bunalmış hissetme (%84) olarak belirtilmiştir (54). Kürtüncü ve Kurt'un 2020 yılında yaptığı bir diğer araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin COVID-19 pandemisine ilişkin yaşadığı sorunlar “üniversitenin uzaktan eğitim alt yapısındaki sorunlar”, “eğitimin yüz yüze olmaması”, “imkân kısıtlılığı”, “pandeminin getirdiği duygu-durum” ve “sınav kaygısı” olarak belirtilmiştir. Öğrenci hemşireler, pandemiden dolayı artan korku, kaygı ve klinik uygulamaların yapılamamasından kaynaklı ortaya çıkan stresle baş etmekte zorlandıklarını ve bu durumun eğitim hayatlarının olumsuz yönde etkilendiğini bildirmişlerdir (54,55). Aslan ve Pekince'nin 2020 yılında İnönü, Kilis ve Bingöl Üniversitelerinde 662 hemşirelik öğrencisi ile yapmış olduğu çalışmada ise, COVID-19 salgını sırasında hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde strese sahip olduğu saptanmış, 18-20 yaş arası hemşirelik öğrencileri ve kız öğrencilerin stres düzeyi yüksek bulunmuştur. Bu çalışmada, öğrenciler arasındaki en önemli stresörlerin haberleri izlemek, enfeksiyona maruz kalmak ve uygulanan sokağa çıkma yasağını içerdiği ortaya konulmuştur (56). Son olarak ise Birimoğlu Okuyan ve ark.nın (2020) Türkiye’de 305 hemşirelik öğrencisi ile yaptığı çalışmada, öğrencilerin %64,6’sının virüs bulaşma korkusu hissettiği, %80,3’ünün gelecek konusunda kaygılı hissettiği ve %27,2’sinin ölüm korkusu hissettiği saptanmıştır. Öğrencilerin %66,6’sı ise psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunu bildirmiştir (57).

Hemşirelik öğrencileri, COVID-19 pandemisi döneminde yaşanan olaylara karşı duygusal, bilişsel ve davranışsal olarak olumsuz tepki gösterme eğilimindedirler (58). Öğrenciler sağlık çalışanlarının bu zorlu süreçte özverili çalışmalarına şahit olurken diğer bir yandan da zor çalışma şartlarını, fizyolojik açıdan tehdit altında olmalarını ve psikolojik açıdan da yorgunluklarını gözlemlemişlerdir. Buna rağmen hemşirelik öğrencilerinin birçoğu COVID-19 pandemisi ile mücadelede ön saflarda yer almak için gönüllü olduklarını ve gereken sorumlulukları alabileceklerini sosyal medya aracılığı ile bildirmişlerdir (59). Gelecek yıllarda sağlık siteminin birer üyesi olacak öğrenciler üzerinde pandeminin duygusal ve sosyal işlevsellik için endişe verici etkileri olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca hem fiziksel hem de ruh sağlığının korunması hedeflenmelidir (60). Travma

sonrası stres bozukluğu, kaygı bozukluğu, tükenmişlik sendromu ve depresyon gibi çeşitli ruhsal sorunlara sebep olabilecek COVID-19 pandemisinin kısa ve uzun sürede ruh sağlığı üzerinde oluşturabileceği olumsuz durumlar belirlenmeli, durumun ciddiyetinin farkına varılmalı, gerekli tedbirler ve uygulamalar hayata geçirilmelidir (61). Üniversiteler ve eğitmciler öğrencilerin içinde bulundukları belirsizlik, korku ve kaygılarını ele almalı, yalnız hissetmelerini önlemeli, ders işleyişleri için alternatif yöntemler üreterek ve yüksek kaliteli uzaktan öğretim sağlayarak öğrencileri teşvik etmelidirler. Öğrencilerin kaygısını azaltmak için psikolojik destek sağlanmalıdır (54, 62). Öğrenci hemşirelerin mezun olduktan sonraki dönemde ruhsal açıdan kendilerini iyi hissetmeleri mesleğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyeceği gibi kişinin istekli ve mutlu çalışmasını da sağlayacaktır.

2.2. HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM

2.2.1. Meslek Kavramı

Meslek, uzun bir öğrenim süreci sonucu yoğun bilgi birikimi gerektiren, araştırma deney ve uygulama becerilerini içeren, kendine has etik ilkeleri, görev yetki ve sorumlulukları, yasal ve ahlaki kuralları yasalarla belirlenmiş ve kişinin geçimini sağlaması için belirli bir parasal kazanç karşılığı yapılan uğraş veya hizmet olarak tanımlanmıştır (9,63). Başka bir tanımda meslek; bireylerin yaşamlarını idame ettirmek için toplumca belirlenmiş kurallar çerçevesinde ve belli bir eğitim alarak kazanılan bilgi becerilere dayalı faaliyetlerin tamamı olarak tanımlanmıştır (64). Meslek, kişinin kimliği açısından önemli bir kaynaktır. Toplumdan saygı görmesine, çevresindekiler ile ilişki içerisinde olmasına ve işe yaradığı duygusunu benimsemesine olanak sağlayan bir faaliyet alanıdır (65). Literatür incelendiğinde genel bir tanım olarak meslek, kişinin hayatını kazanması, geçimini sağlaması için yaptığı hizmet olarak tanımlansa da, sadece para kazanma, geçimini sağlama yolu değildir. Daha geniş kapsamlı olan, yeni bir yaşam şekli, belli bir çalışma ortamı, farklı bir yeteneğin geliştirilerek kullanılması olarak karşımıza çıkmaktadır (66).

2.2.2. Hemşirelik Mesleği

Hemşirelik; kişinin, ailenin ve toplumun sağlığını hem fiziken hem de ruhen korumayı ve geliştirmeyi amaç edinen, hastalığın engellenmesinde veya hastaların bakım ve rehabilitasyon faaliyetlerinde hemşirelik bakımını planlama, uygulama ve değerlendirmeler yaparak istenilen sağlık düzeyine ve hayat kalitesine ulaştırmayı hedefleyen, geçmişten günümüze kadar sosyal, kültürel ve teknolojik değişimlere ayak uydurarak kendini yenileyen profesyonel bir sağlık disiplini (67,68). Hemşireler, hastaya en doğru zamanda en doğru tıbbi bakımı verebilmek için multidisipliner ekibin bir parçası olarak çalışırlar. Hekimlerle, hastanın ailesi ve diğer sağlık ekip üyeleriyle işbirliği içerisinde çalışırlar. Kaliteli hemşirelik bakımının ön şartı insana bütüncül yaklaşmak ve onu tüm yönleri ile değerlendirmektir (69).

Hemşirelik, insan ihtiyaçlarını temel alan bir meslek grubudur. Mesleğin ortaya çıkışı insanlığın var oluşuna kadar dayanmaktadır. İnsanlık var olduğu süre boyunca da varlığını devam ettirecek olan hemşirelik mesleği, insanların nitelikli bir hayat sürdürmesinde tartışılmaz bir yere sahiptir (70). Kayıtlara bakıldığında, Florence Nightingale, modern hemşirelik uygulamalarını geliştirmeye ve şekillendirmeye katkıda bulunan, hemşirelik mesleğinin kurucusu olarak anılmaktadır. Kırım Savaşında askerlere yardım eden ve lambalı kadın olarak da bilinen Florence Nightingale hemşirelik tanımını 1858 yılında yayınladığı “Hemşireliğin Amacı” isimli kitabında “Hemşirelik, hastayı en iyi şartlara hazırlamayı amaç edinen, özellikle iyileşme döneminde yardım edici çevre sağlayan ve bakım verici özellikleri olan kişi, şeklinde tanımlamıştır” (71).

Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN), 1972 yılında hemşireliği; “Bireyin ailenin ve toplumun sağlığını koruma, geliştirme, hastalık durumunda iyileştirme ve rehabilitasyon sağlayan bir meslek grubu” olarak tanımlamıştır (72,73).

Amerikan Hemşireler Birliği (ANA) tarafından 1965 yılında yapılmış bir diğer tanımda ise, “Hemşirelik yardım hizmeti veren bir meslektir. İnsanların sağlık ve esenliğini korumasında katkı sağlar, iyileştirir. Hemşirelik hizmetleri, hastanın

kendisi, yakınları veya toplumun başka bir üyesi tarafından karşılanamayan hizmetlerdir” (74,75).

DSÖ’nün 1993 yılında yayınladığı bir makalesinde, hemşirelerin görevleri, dört ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

1. Hemşire, koruyucu, tedavi edici ya da rehabilite edici amaçlarla bireye/hastaya, aileye ya da topluma hemşirelik bakım hizmetinin ulaştırılması ve bu hizmetin yönetiminden sorumludur.

2. Hemşire, bireyin/hastaların ya da hizmet alanlar ile sağlık bakım personelinin eğitilmesinden sorumludur.

3. Hemşire, sağlık bakım ekibinin bir üyesi olarak aktif çalışan profesyonel bir meslektir.

4. Hemşirenin dördüncü işlevi ise, analitik düşünceye sahip olmak ve kanıta dayalı uygulamalar ile hemşirelik mesleğinin gelişimine katkıda bulunmaktır (69,74,76).

Türk Hemşireler Derneği 1981 yılında hemşireliği; “Kişinin, ailenin ve çevrenin sağlığını ve refahını koruma, geliştirme veya hastalık durumunda iyileştirmeye yönelik hemşirelik sürecinin hedefi, planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinden, kişilerin eğitiminden sorumlu, bilim ve sanatın bir araya gelmesiyle oluşan bir sağlık disiplindir” şeklinde tanımlamıştır (74,75).

Çağımızda yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucu toplumsal ve çevresel yapılardaki değişiklikler ile beraber bütün çalışma sektörlerinin etkilendiği gibi sağlık sektörü de büyük oranda etkilenmiş ve bir takım değişimlere sebep olmuştur. Yaşanan değişimler hemşirelik mesleğine de yansımış ve geleneksel tutumdan profesyonel tutuma geçiş sürecini başlatmıştır (77). Kanıta dayalı yeni bakım yöntemlerinin geliştirilmesiyle beraber uygulamaya geçilmesi, mesleğin rol ve işlevlerinin gelişmesine, hemşirelerin görev ve sorumluluklarının artmasıyla birlikte bağımsız rollere sahip olmasına olanak tanımaktadır. Bu roller mesleğin ilerlemesine ve profesyonelleşmesine önemli katkı sağlamaktadır (78). Son dönemlerde

hemşirelerin, tedavi edici hizmetlerinden daha çok, koruyucu hizmetlerin öne çıkması görev ve sorumluklarını artırmıştır. Hemşirelerin bakım verici rollerinin yanında eğitici rolü, araştırmacı rolü, yönetici rolü, karar verici rolü, savunucu rolü, iletişim ve koordinatörlük rolü, tedavi edici rolü ve danışmanlık rolü gibi birçok profesyonel tutum, hastalar dışında sağlıklı kişileri ve onların ailesini de kapsamaktadır (79).

Profesyonellik; toplumda bir mesleğin görev ve sorumlulukların yerine getirilebilmesi için alanında gerekli eğitimleri alarak, bu işi gerçekleştiren her bireyin edinmesi gereken uzmanlık, bilgi, beceri, tutum ve davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır (80,81). Bir işin düzgün ve planlı olarak yapılması, en az hata payı ile yerine getirilmesi, sürekli özgülüğünü ortaya koyma çabası, sunulan hizmetin niteliğini artırmak ve daha güzele ulaşmak için çalışılan işin en küçük detaylarına kadar anlamak, çaba göstermek, profesyonelliğin göstergesidir. Profesyonellik, sadece belli bir meslek grubunu değil bütün çalışanları kapsayan ve toplumda görevi olan herkesin kabullenip sahip olması gereken görüş ve hareket türüdür (81,82). Profesyonellik kavramının, meslek olma sürecinde önemi her geçen yıl artarken, hemşirelerinde uzun süredir üzerinde durduğu bir konudur (83,84).

Hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesinde nitelikli bir eğitim çok önemlidir. Lisans düzeyinde eğitim meslekleşme adına şarttır. Dünyada ilk hemşirelik lisans eğitimine 1909 yılında Amerika Minnesota Üniversite'sinde, Türkiye'de ise 1955 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda ilk lisans eğitimi başlamıştır (81). 2017 yılında yapılan bir araştırma da ülkemizde 124 hemşirelik lisans eğitim programının bulunduğu ifade edilmiştir (86).

2.2.3. Mesleki Tutum

Tutum, kişinin nesnelere, fikirlere, kurumlara, olaylara ve diğer insanlara ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarını ifade eder. Kişiler duygu ve düşüncelerini belli bir süre sonra davranışlarına yansıtarak meslekleriyle ilgili bir tutum geliştirirler (87). Sosyal çevre, kişinin tercihini ve mesleklere yönelik tutumunu etkilemektedir.

Mesleğin istenilerek tercih edilmesi mesleğin icra edilmesinde önemli olup, mesleki başarının en önemli belirleyicilerindendir (88).

Yaşanılan pandemi ile beraber Türkiye’de de sağlık sektörüne karşı olan ilgi artmıştır (89). Türkiye’de hemşire sayısı son yıllarda büyük oranda artış göstermiştir. “1998-2018 yılını kapsayan 20 yılda hemşire sayısı yüzde 175 artarak 69 bin 246’dan 190 bin 499’a” çıkmıştır. 1 Ocak 2020 itibariyle Türkiye genelindeki hemşire sayısı 198 bin 465’e yükselmiştir (90). İnsan ihtiyaçlarını temel alan bir meslek olan hemşireliğe karşı da öğrenciler tarafından bir tutum gelişmiştir (26). Özellikle öğrenci hemşirelerin, pandemi döneminde çalışan sağlık profesyonellerinin çalışma yükünü, iş stresini, uzun mesai saatlerini, ağırlaşan çalışma ortam koşullarını ve her geçen gün artan hasta sayısı ile birlikte toplumun beklenti ve kaygıları karşısında tükenen hemşireleri gözlemledikçe mesleğe karşı tutumlarının etkilendiği düşünülmektedir (10). Hemşirelik Fakülteleri, mesleğin niteliklerine uygun ve hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip öğrencilere ihtiyaç duymaktadır (91,92). Mesleğe karşı olumlu tutum ve görüşe sahip olmak, başarılı bir iş hayatının sürdürülmesinde kişinin istekli ve mutlu çalışmasını sağlayacağı gibi hemşirelik mesleğinin gelişiminde de önemli rol oynayacaktır (93).

Literatür incelendiğinde, eğitim seviyesi, çalışma yılı, hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu, çalıştığı birimdeki memnuniyeti, ekip içerisindeki işbirliği, meslekle ilişkili derneklere üye olma, bilimsel faaliyetlere katılma ve nöbet sayısının az olması durumu hemşirelerin mesleğine yönelik tutumlarında etkili faktörlerden bazılarıdır (94,95-97). Ak ve ark.nın 2018 yılında 660 hemşirelik öğrencisiyle yapmış olduğu çalışmada, öğrenciler hemşirelik mesleğine yönelik algılarını etkileyen faktörlerin, en çok ailenin ve toplumun bakış açısı, sağlık profesyonellerinin tutumu ve mesleğin manevi yönü olduğunu belirtmişlerdir (98). Diğer çalışmalar incelendiğinde, mesleği tercih etme sebepleri arasında hemşirelik mesleğine garanti iş olarak bakılması, aile baskısı, iyi bir gelir kapısı şeklinde görülmesi ve işsizlik sorunu yaşamama gibi sebeplere rastlanılmıştır (99-104). Ancak bu görüşün aksine bazı çalışmalarda öğrencilerin sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalık durumlarının iyileştirilmesi gibi yetki ve sorumlulukları ile önemli bir meslek olan hemşirelik mesleğini tercih etme sebebi olarak insanlara yardım etme

isteği, mesleğe ilgi duyma, kişilik özelliklerine uygun, insanları sevmeye ve hayalindeki meslek olması gibi bireysel nedenler dikkat çekmektedir (105,106). Normal şartlarda çalışma ortamı, çalışma saati, hemşire başına düşen hasta sayısı olumlu yönde düzeltildikçe, öğrencilerin eğitim seviyesi arttıkça, beceri, yaratıcılık ve bilimsel bilgi üretme gibi mesleki niteliklerde olumlu değişimler oldukça, eğitime bağlı olarak servis sorumluluğu, gözetmen hemşire, koordinatör hemşirelik, vaka yöneticisi, eğitim, diyabet, diyaliz, enfeksiyon kontrol hemşireliği gibi bölümlerde hak sahibi olması ile mesleki statü arttıkça ve öğrencilerin gün geçtikçe mesleğin tanıtımına daha fazla önem vermesiyle hem erkeklerin hem de kadınların son dönemlerde tercih ettiği bir meslek olduğu düşünüldüğünde hemşirelik mesleğinin genel durumuna ilişkin tutumunda olumlu değişiklikler dikkat çekmektedir (107-109). Ancak Covid-19 pandemisiyle beraber gelen kısıtlamalara ek olarak, öğrencilerin yaşamlarının nasıl ve ne şekilde olacağının öngörülememesinden kaynaklı yaşanan belirsizliğe tahammülsüzlük, kaygı ve korkuyu beraberinde getirmiştir (110). Hemşirelik öğrencilerinin, COVID-19 pandemisinden kaynaklı yaşanan ani ve radikal kararlardan etkilenerek duygu-durumlarında bir takım değişikliklerin meydana gelebileceği ve bu durumda hemşirelik mesleğine yönelik tutumu etkileyebileceği düşünülmektedir.

2.3. BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK

Belirsizlik kavramı, çoğu insanın hayatının belli bir döneminde karşılaştığı bir durum olup, Crigger (1996), yaşanan veya yaşanacak olayların tam olarak anlaşılmaması ve kişinin kendisini yetersiz hissetmesinden kaynaklanan bilişsel bir durum olarak açıklamıştır (111). Belirsizliği, Sarıçam ve ark. (2014), gelecek ile ilgili istekler veya geleceğin tam olarak açık ve net olmama durumu şeklinde ifade etmiştir (20). Budner (1962)'a göre ise belirsizlik üç sebepten meydana gelmektedir. Birincisi herhangi bir belirti içermeyen yeni bir durum olabilir. İkincisi birden fazla belirtinin olduğu karmaşık bir durum olabilir. Üçüncüsü ise farklı belirtilerin farklı bilgiler içerdiği tutarsız bir durum olabilir. Yani belirsiz bir durum, yeni, karmaşık, tutarsız hatta çözülemez bir durumdur ve kişi üzerinde yüksek derecede strese sebep olmaktadır (18). Ruh sağlığı uzmanları, belirsizliğin özgüven duygusunu olumsuz yönde etkilediğini ve kişilerin toplumda pasif ve istikrarsız kalmasına sebebiyet

verdiğini söylemektedirler (112). Belirsizliğin hakim olduğu durumlarda bireylerin karar verme yetileri azalmaktadır ve bu durum insanın ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyerek bazı ruhsal bozukluklara neden olmaktadır. Bu bozuklukların başında obsesif kompulsif bozukluk gelmektedir (113).

Belirsizliğe tahammülsüzlük kavramı ise, bireyin gelecekte gerçekleşme ihtimalinden farklı olarak yaşanan belirsizliklere yönelik bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkiler vermesi olarak tanımlanmıştır (58). Bir başka tanımda ise belirsiz durumların olası sonuçları üzerinde olumsuz düşünceler sergileme eğilimi olarak karşımıza çıkmaktadır (114). Dugas ve Robichaud (2007) belirsizliğe tahammülsüzlüğün direk veya dolaylı yoldan kaygıya neden olacağını öne sürmüşlerdir (115). Literatür incelendiğinde de belirsizliğe tahammülsüzlük kavramı ile anksiyete bozukluğu semptomları ve obsesif kompulsif bozukluk semptomları arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir (116).

2.3.1. Hemşirelik Öğrencilerinde Belirsizliğe Tahammülsüzlük

COVID-19 pandemisiyle beraber gelen kısıtlamalar bireylerin yaşamlarındaki belirsizlik, kaygı ve stresin artmasında rol oynamıştır. Bu dönemde en çok etkilenenlerin başında öğrenciler gelmiştir. Bunun başlıca sebeplerinden biri, gelen kısıtlamalarla beraber yaşamlarındaki değişiklik, izolasyon ve bunların yanı sıra yakın dönemde eğitimin nasıl ve ne şekilde olacağının planlanamamasından kaynaklı yaşanan belirsizlik, öğrencileri olumsuz yönde etkilemiştir (110). Gelen kısıtlamalar arasında 26 Mart'ta yüz yüze eğitime ara verilerek dönem sonuna kadar derslerin çevrimiçi olması planlanmıştır. Bu alınan kararlar neticesinde binlerce üniversite öğrencisi evlerine dönerek veya yaşadıkları yerlerde yalnız kalarak ruhsal açıdan zor bir döneme girmiştir. Özellikle hemşirelik öğrencileri gibi üniversite eğitimlerinde klinik becerilere ve uygulamalı derslere sahip olan öğrencilerin çevrimiçi eğitime karşı kaygısı artmış ve şimdi ya da geleceğe dair bir belirsizlik durumu yaşamaya başlamışlardır (17). Kişinin bu belirsizlik durumunun ne olduğu, bu durumda ne yapılabileceği, belirsiz durumları tehlike kaynağı olarak gördüğü ve kendisini hangi olası sonuçların beklediğini, başına geleceklerden haberdar olma,

gelecekteki yaşantılarını garantileme güdüsünü bilmeye ve öğrenmeye ihtiyacı vardır (18, 19).

2.3.2. Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Psikiyatri Hemşireliğinin Rolü

Kişilerin belirsizlik karşısındaki tahammülsüzlüğü problem çözme dinamiklerini doğrudan etkiler. Belirsizlik durumu tüm bireyler için stres faktörüdür. Çoğu sorun belirsizlikten ortaya çıkmaktadır (117). Belirsizlik kişilerde; umutsuzluk, çaresizlik, suçluluk, depresyon, kafa karışıklığı, kaygı, travma, duygu çelişmesi, eylemsizlik hali, kimlik sorunları, strese bağlı hastalıklar, madde kullanımı ve kişilerarası şiddet gibi çeşitli ruhsal problemlere neden olmaktadır (118). Toplumun ruh sağlığının korunması, tedavisi ve rehabilitasyonu için multidisipliner ruh sağlığı çalışanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu multidisipliner ekibin bir üyesi olan hemşirelere de büyük rol düşmektedir.

Hemşireler; belirsizlik içinde olan bireye karşı terapötik iletişim yöntemlerini ve kanıta dayalı uygulamaları kullanarak onları anlamaya çalışırlar. Riskli davranışlara (intihar, şiddet, kendine ve/veya çevresine zarar verme) ilişkin anamnez alır ve risk seviyesini belirler. Bireyin bakım ihtiyaçlarını ve sorunlarını değerlendirir, bakımında hemşirelik süreci sistemini kullanırlar. Belirsizliğe tahammül edemeyen bireyi destekler, kişiler arası ilişkiler, farkındalık ve girişkenliği artırma, problem çözme becerisi, psikoterapi, sosyal beceriler eğitim gibi konularda psiko-eğitim programlarını planlar ve uygulayarak stresle baş etme yöntemlerini öğretir. Belirsizliğe tahammülsüzlük, bireyin günlük yaşam aktivitelerindeki etkinliğini, çalışma motivasyonunu ve olaylarla ilgili algılarını negatif şekilde etkileyecek bir değişken olduğundan okullarda bu konuda farkındalık oluşturabilecek gençlere yönelik ve halk sağlığı profesyonelleriyle ortak faaliyetlerde görev alırlar (117,119).

2.4. COVID-19 KORKUSU

Güvenlik ihtiyacı, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde belirttiği gibi en temel ihtiyaçlardan biridir. Bireyler kendilerini daima güvende hissetmek isterler. Bilinmeyenden daima korkarlar (120). Korku, tüm bireylerde ortak olarak görülen, ilkel bir duygudur. Gerçek tehlike veya algılanan bir tehdit karşısında kendiliğinden ortaya çıkmıştır (120,121). Genellikle tehdit edici bir duruma verilen tepki olarak tanımlanan korku bir diğer ifadeyle; canlılar tarafından, algılanan, betimlenen, tehlike içeren, tehdit edici herhangi kişi, durum, varlık veya vaka karşısında gösterilen doğal evrensel bir duygulanım halidir (122,123). Korku kronikleşirse ve kişinin sosyal yaşantısını olumsuz şekilde etkilemeye başladıysa kişiye zarar verebilir ve çeşitli ruhsal sorunlara yol açabilir (45). Korkunun aksine anksiyete de bir belirsizlik vardır, ortada nesne olmadan kişi kendini kaygılı hisseder. Sadock ve Ruiz (2015) 'e göre, anksiyete “yaygın, hoş olmayan, belirsiz bir endişe duygusu” olarak karşımıza çıkmıştır (124).

COVID-19 dünyayı sarsan, belirsizliği hala devam eden ve her geçen gün değişen durumlarla karşımıza çıkan bir virüs salgınıdır. Ortaya çıktığı andan itibaren kişilerin fiziksel sağlığını tehdit ettiği gibi psikolojik savaş vermelerine de neden olmuştur. Korku ve endişeyi beraberinde getiren pandemi, kişinin kendisinin veya yakınlarından birini kaybedeceği korkusunun yanında, sağlık kurumlarına ulaşamama, ölüm korkusu, virüsü bir başkasına bulaştırma, işsiz kalma, öğrencilerin ise eğitimden uzak kalarak gelecek kaygısı yaşamaları gibi bir takım olumsuz sonuçlara yol açmıştır (25). Bu tür duygu, düşünce ve ortaya çıkardığı davranışlar, kişilerin fiziksel sağlıklarını etkilediği gibi hayatlarını tehdit etmekte, stres düzeylerinin artmasına neden olmakta depresyon ve anksiyete gibi birçok ruhsal sorunları beraberinde getirmektedir (21,125).

2.4.1. Hemşirelik Öğrencilerinde COVID-19 Korkusu

Pandeminin ve karantina tedbirlerinin sürmesi, ülke genelinde okulların ve üniversitelerin geç açılacak olması sosyal izolasyondaki hemşirelik öğrencilerinin ruhsal sağlığını derinden etkilemiştir. Üniversite öğrencileri arasında en önemli üç endişe kaynağı, akademik performans, başarısız olma ve mezuniyet sonrası planlardır

(126). Pandemi ile beraber bu durumların sıkıntıya girmiş olması öğrencilerin kaygısını artırmıştır. Öğrencilerin yaşam kaliteleri, eğitim durumları ve klinik uygulamaları olumsuz yönde etkilenmiştir (127). Hemşirelik öğrencileri belirsiz bir durumla karşı karşıya kaldıklarında aşırı derecede stres yaşamış ve gelecekteki kariyerleri konusunda endişe duymuşlardır. Pandemi süreci de başladığı andan itibaren belirsizliğini korumuş ve öğrencilerin heyecan, şüphe ve çaresizlik gibi duyguları bir arada yaşamalarına neden olmuştur (34). Belirsizlik, endişe gibi korkuyu da beraberinde getirmiştir (128). Sosyal medya ve diğer teknolojik araçlar, salgın dönemi ile ilgili ve çoğu kanıta dayalı olmayan haberlerde kitlesel stresi artırmış ve paniğe neden olmuştur (129).

Literatüre bakıldığında Satıcı ve ark. (2020), 1304 kişiyle yaptığı çalışmada COVID-19 korkusunun kaygı ve stres ile pozitif korelasyonda olduğunu ve korkunun kaygıyı pozitif yönde yordadığını saptamışlardır (130). Diğer çalışmalar incelendiğinde COVID-19 korkusunun yaşam doyumunu ve zihinsel iyi oluşu negatif şekilde etkilediğini, umutsuzluğun yanı sıra anksiyeteyi artırdığını stres, travmatik stres ve uyku bozukluğu gibi zihinsel sağlık problemlerine neden olduğu görülmüştür (130-133).

Akademisyenler, pandemi döneminde öğrencilere en büyük desteğin, çevrimiçi eğitimin yanı sıra onlarla sürekli iletişim halinde kalmak olduğunu vurgulamışlardır. Öğrenciler, ekonomik belirsizlik, kendilerinin ve ailelerinin sağlığı, virüsle bulaş, uzaktan eğitimin zorluklarıyla başa çıkma konusunda ciddi kaygı ve korku içerisindeyler. Bunların aşılması içinde sorun yaşayan öğrenciler ile görüşüp gerektiğinde çevrimiçi terapilere yönlendirilmeleri gerekmektedir (62).

2.4.2. COVID-19 Korkusu ve Psikiyatri Hemşireliğinin Rolü

COVID-19 bilinmezliklerin yoğun olduğu, stresin, kaygının ön planda olduğu fiziksel, ruhsal ve ekonomik olarak birçok değişikliğe neden olan karmaşık bir süreçtir. Bu sürecin yorucu ve yıpratıcı olduğu dikkate alındığında yoğun stres ve kaygıya bağlı çaresizlik, güvensizlik, umutsuzluk, korku, güçsüzlük gibi çok fazla olumsuz duygu ortaya çıkmıştır (133). Gelişebilecek olası riskleri önlemek amacıyla, toplumun ruh sağlığının korunması, tedavisi ve rehabilitasyonu için psikiyatri

hemşirelerine ihtiyaç vardır. Acil olarak koruyucu psiko-sosyal programların geliştirilmesinde aktif olarak görev almaları gerekmektedir.

Hemşireler; bireyde COVID-19 'un sebep olduğu korku seviyesini arttırıcı risk faktörlerini belirleyerek duygu ve düşüncelerinin paylaşılmasına olanak sağlayarak güven ilişkisi oluşturmali ve bireye empatik yaklaşmalıdır. COVID-19 tanısı alan birey, inkar edebilir veya aşırı derecede kaygı duyabilir. Hemşire bu durumu farketmeli ve hastaya uygun stresle baş etme yöntemleri hakkında eğitim vermelidir. COVID-19 'un ne şekilde bulaştığı, tedavi yöntemleri ve nasıl önleneyeği hakkında bilgilendirmeler yapılmalı çevrimiçi veya yüz yüze seminerlerin düzenlenmesinde rol almalıdır. Pandemi sürecinde uyku bozukluğu olan kişilere, düzenli egzersizin faydaları, nikotin ve alkol kullanımından uzak durmak gerektiği, uyumadan hemen önce uyarıcı içecekler (çay, kahve gibi) ve ağır yemekler yememek gerektiği, düzenli yatma saati belirlemenin önemi anlatılmalıdır (134). Pandemide alınan tedbirler kapsamında karantinada olan kişinin sosyal destek kaynaklarına (aile, arkadaş ve diğer yakınlarına) kolay bir şekilde ulaşılabilirliği çok önemlidir (135,136). Ruh sağlığını iyileştirmek için kişilerin destek sistemleri araştırılmalı ve zayıf noktalar güçlendirilmelidir. İzolasyonda olan kişilerin sosyal medya aracılığı ile iletişiminin arttırılması için yapılacak teknoloji bağlantılı çevrimiçi görüşmeler bireyin iyi hissetmesini sağlayarak onu yalnız hissettirmeyecek ve ruhsal sıkıntılar ile mücadele etmesine olanak sağlayacaktır (129).

3. GEREÇ VE YÖNTEMLER

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile COVID-19 pandemisi dönemindeki belirsizliğe tahammülsüzlükleri ve COVID-19 korkuları arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER

Bu tez araştırması, Ankara ilinde yer alan Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde yapılmıştır. COVID-19 pandemisinde alınan tedbirler kapsamında dersler çevrimiçi olarak yürütülmüştür.

3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören 695 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme evreni bilinen örneklem büyüklüğü formülü ile %95 güven aralığında, 0,05 hata payı ile 248 öğrenci olarak tespit edilmiştir (137). Araştırma, Gülhane Hemşirelik Fakültesi dördüncü sınıf 56; üçüncü sınıf 74; ikinci sınıf 47; birinci sınıf 103 öğrenci olmak üzere toplamda 280 öğrenci ile tamamlanmıştır.

3.3.1. Dâhil Olma Kriterleri

-18 yaşından büyük olmak

-Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim görmek.

-Çalışmaya katılmak için gönüllü olmak.

3.3.2. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri

-Araştırmaya katılmayı kabul etmeme

3.4. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmanın yapılabilmesi için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 25/02/2021 tarih 2021-83 numaralı araştırma için gerekli onay alınmıştır (Bkz. EK-1). Ardından Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Dekanlığından; yazılı olarak izin alınmıştır (Bkz. EK-2). Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilere araştırma hakkında yazılı bilgi verilmiş ve gönüllü olarak katıldıklarına dair onay alınmıştır.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Dâhil olma kriterlerine uyan katılımcılara, çalışmanın amacı, veri toplama araçları, hangi verilerin toplanması gerektiği ve bu verilerin hangi amaçla kullanılacağı hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından katılımcılara “Google Form” üzerinden uygulanmış olup, veri toplama araçlarının doldurulma süresi ortalama 5-7 dakika sürmüştür. Katılımcıların araştırmaya katılmaya yönelik onamları Google Form üzerinden alınmıştır.

3.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.6.1. Tanıtıcı Bilgi Formu (Bkz. EK-4)

Araştırmacılar tarafından, literatür doğrultusunda oluşturulan tanıtıcı bilgi formu; cinsiyet, doğum tarihi, öğrenim görülen sınıf, COVID-19 geçirme durumu, yaşanılan yer, anne baba eğitim durumu gibi sosyo-demografik veriler içermektedir (7,61).

3.6.2. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ) (Bkz. EK-5)

Çoban ve Kaşıkçı tarafından 2010 yılında geliştirilmiştir (11). Ölçek; “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri”, “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu” ve “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum” alt boyut ölçeklerini içerir. “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri” alt boyutu 1’den 18’e kadar olan soruları, “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu” alt boyutu 19’dan 31’e kadar olan soruları ve “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum” alt boyutu ise 32’den 40’a kadar olan soruları içermektedir. Ölçek 5’li likert tipi olup, toplam 40 sorudan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek min puan 40 iken max puan 200’dür. Ölçekten alınan puanın yükselmesi hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumların yükseldiğini göstermektedir. Ölçekten alınan toplam puanın 120’nin üzerinde olması; birinci alt boyuttan 54 puan ve üzerinde olması; ikinci alt boyuttan 39 puan ve üzerinde olması; üçüncü alt boyuttan 27 puan ve üzerinde olması; hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip olunduğunu göstermektedir. “HMTÖ” yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında ölçeğin yüksek düzeyde geçerli ve güvenilir olduğu ve Cronbach- α değerinin 0,91 olduğu bulunmuştur (11). Bu araştırmada “HMTÖ” Cronbach- α değeri 0,91, “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri” alt boyutu için 0,90, “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu” alt boyutuna göre 0,86 ve “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum” alt boyutu için 0,80 bulunmuştur.

3.6.3. Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12) (Bkz. EK-6)

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği, Carleton, Norton ve Asmundson (2007) tarafından geliştirilmiştir (138). Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirliği Sarıçam vd. (2014) tarafından yapılmıştır (20). Ölçek 5’li likert tipi olup, toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iki alt boyutu bulunmaktadır. “Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği” alt boyutları “İleriye Yönelik Kaygı Alt Boyutu” ve “Engelleyici Kaygı Alt Boyutu” olmak üzere iki tanedir. Ölçeğin ilk 7 maddesi ileriye yönelik kaygı, 8. maddeden itibaren sonraki 5 madde ise engelleyici kaygıdan bahsetmektedir. İleriye yönelik kaygı; korku ve belirsizliğin getirdiği endişeyi, engelleyici kaygı ise belirsizlikle karşılaşıldığında verilen eylemsizlik tepkisini belirtmektedir. Ölçekten

alınabilecek min puan 12, max puan 60'dır. Puanın yüksek olması belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyinin 'yüksek' olduğunu göstermektedir. "BTÖ-12'nin" Cronbach- α değeri 0,88'dir. Alt boyutlarının Cronbach- α değeri; ileriye yönelik kaygı 0,84; engelleyici kaygı 0,77'dir (20). Bu çalışmada Cronbach- α değeri ölçeğin bütünü için 0,90, ileriye yönelik kaygı durumu alt boyutu için 0,81, engelleyici kaygı durumu alt boyutu için 0,89 olarak bulunmuştur.

3.6.4. COVID-19 Korkusu Ölçeği (KKÖ) (Bkz. EK-7)

COVID-19 Korkusu Ölçeği, Ahorsu ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Bakioğlu ve ark.ı (2020) tarafından yapılmıştır (21). Ölçeğin uygulanabilir yaş aralığı geniş olup, üniversite öğrencileri ve yetişkinler üzerinde kullanılabilir. Ölçek 7 sorudan oluşup, bütün maddeleri pozitif puanlanmaktadır. Sorularda 5'li Likert tipi bir ölçeklendirme kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek min puan 7, max puan 35'dir. Yüksek puan almak COVID-19 korku düzeyinin 'yüksek' olduğunu göstermektedir. "KKÖ'nin" Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Cronbach- α değeri 0,82 olarak bulunmuştur (21). Bu araştırmada ölçeğin Cronbach- α değeri 0,87 olarak belirlenmiştir.

3.7. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

Araştırmadan elde edilen bulgular bilgisayarda Statistical Package for Social Science (SPSS) 25.0 paket veri programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada $p < 0.05$ anlamlı olarak kabul edildi. Verilerin analizinde, verilerin normal dağılıma uygun olduğu durumda Student t testi ile Tek yönlü Varyans Analizi, verilerin normal dağılıma uygun olmadığı durumda ise Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Ölçeklerin birbiri ile karşılaştırılmasında ise Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Ayrıca hastaların tanıtıcı özellikleri için yüzdeler dağılımı; ölçeklerin puan ortalaması için ortalama, standart sapma ve min-max değerleri verilmiştir.

3.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın sonuçları yalnızca bu örneklem grubuna genellenebilir. Araştırmanın tek merkezli olması da sınırlılıklar arasındadır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı bilgileri, hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin bulgular, belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri ve COVID-19 korku düzeyleri ile ilgili bulgular yer almaktadır.

4.1. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TANITICI BİLGİLERİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin 247'si (%88,2) kadın, 33'ü ise (%11,8) erkek olup, yaş ortalamasının $20,51 \pm 1,41$ (yıl) olduğu tespit edilmiş ve 154'ünün (%55,0) 20-21 yaş grubunda olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 103'ünün (%36,8) birinci sınıfta okuduğu, 187'sinin (%66,8) giderinin gelirin e eşit olduğu ve 149'unun (%53,2) şehir merkezinde yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin 144'ünün (%51,4) annesi ilkokul mezunu, 85'inin (%30,4) babası lise mezunu, 229'unun (%81,8) Covid-19 geçirmediği ve 189'unun (%67,5) yakınlarının COVID 19 geçirdiği belirlenmiştir (Bkz. Tablo 4.1)

Tablo 4.1.Hemşirelik Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

Değişken (N=280)	N	%
Cinsiyet		
Kadın	247	88,2
Erkek	33	11,8
Yaş sınıfları [$\bar{x} \pm S.S. \rightarrow 20,51 \pm 1,41$ (yıl)]		
≤19 yaş	69	24,6
20-21 yaş	154	55,0
≥22 yaş	57	20,4
Sınıf		
1. sınıf	103	36,8
2. sınıf	47	16,8
3. sınıf	74	26,4
4. sınıf	56	20,0
Gelir durumu		
Gider gelirden az	34	12,1
Gider gelire eşit	187	66,8
Gider gelirden fazla	59	21,1
Yaşanılan yer		
İlçe	99	35,4
Köy	32	11,4
Şehir merkezi	149	53,2
Annenin Eğitim düzeyi		
İlkokul	144	51,4
Ortaokul	55	19,6
Lise	69	24,7
Lisans	11	3,9
Yüksek lisans	1	0,4
Babanın Eğitim Düzeyi		
İlkokul	61	21,8
Ortaokul	58	20,7
Lise	85	30,4
Ön lisans	27	9,6
Lisans	47	16,8
Yüksek lisans	2	0,7
Kendisinin COVID-19 geçirmesi		
Evet	51	18,2
Hayır	229	81,8
Yakınların COVID-19 geçirmesi		
Evet	189	67,5
Hayır	91	32,5

4.2. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ İLE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK ÖLÇEĞİ VE COVID-19 KORKUSU ÖLÇEĞİ PUAN ORTALAMALARI

Araştırmaya katılan öğrencilerin “HMTÖ” puan ortalamaları $165,33 \pm 16,38$; “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri” alt boyutu puan ortalamaları $81,10 \pm 7,94$; “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu” alt boyutu puan ortalamaları $49,77 \pm 8,71$; “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum” alt boyutu puan ortalamaları ise $34,46 \pm 3,05$ olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin “BTÖ-12” puan ortalamaları $39,23 \pm 9,03$; “İleriye Yönelik Kaygı” alt boyutu puan ortalamaları $23,71 \pm 4,91$ ve “Engelleyici Kaygı” alt boyutu puan ortalamaları ise $15,51 \pm 4,91$ ’dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin “KKÖ” puan ortalamaları $16,50 \pm 5,89$ ’dur (Bkz. Tablo 4.2)

Tablo 4.2. Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği ve COVID-19 Korkusu Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçekler (N=280)	Ortalama	S.S.	Medyan	Min.	Max.
Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ)	165,33	16,38	168,0	104,0	192,0
Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri Alt Boyutu	81,10	7,94	83,0	50,0	90,0
Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu Alt Boyutu	49,77	8,71	51,0	21,0	65,0
Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum Alt Boyutu	34,46	3,05	35,0	20,0	41,0
Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12)	39,23	9,03	39,5	12,0	60,0
İleriye Yönelik Kaygı Alt Boyutu	23,71	4,91	24,0	7,0	35,0
Engelleyici Kaygı Alt Boyutu	15,51	4,91	15,0	5,0	25,0
COVID-19 Korkusu Ölçeği (KKÖ)	16,50	5,89	16,0	7,0	35,0

4.3. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ İLE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK ÖLÇEĞİ VE COVID-19 KORKUSU ÖLÇEĞİ PUAN ORTALAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri” alt boyutu puan ortalamaları ile “Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği” ve alt boyutu olan “İleriye Yönelik Kaygı”, “Engelleyici Kaygı” puan ortalamaları arasında pozitif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Bkz. Tablo 4.3).

“Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme” puan ortalamaları ile “Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği” ve “Engelleyici Kaygı” alt boyutu puan ortalamaları arasında negatif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Bkz. Tablo 4.3).

Hemşirelik öğrencilerinin “COVID-19 Korkusu” ölçeği puan ortalamaları ile “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum” ölçeği puan ortalamaları arasında ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$) (Bkz. Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği ve COVID-19 Korkusu Ölçeği Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Ölçekler (N=280)		Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri Alt Boyutu	Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu Alt Boyutu	Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum Alt Boyutu
Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği	r^* p	0,005 0,936	0,186 0,002	-0,141 0,018	0,026 0,664
İleriye Yönelik Kaygı Alt Boyutu	r p	0,094 0,117	0,230 0,000	-0,052 0,389	0,104 0,083
Engelleyici Kaygı Alt Boyutu	r p	-0,070 0,247	0,128 0,032	-0,192 0,001	-0,048 0,420
Koronavirüs Korkusu Ölçeği	r p	0,006 0,918	0,094 0,116	-0,036 0,552	-0,023 0,707

* “Spearman Korelasyon Testi”

4.4. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TANITICI BİLGİLERİNE GÖRE HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ PUAN ORTALAMALARI

Bu bölümde öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim görülen sınıf, gelir düzeyi, yaşanılan yer, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kendisinin ve yakınlarının COVID-19 olma durumlarına yönelik verilerine göre “HMTÖ” puan ortalamaları incelenmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri”, “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme” alt boyutları ve “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum” toplam ölçek puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($Z=-2,947$, $p=0,003$; $Z=-1,967$, $p=0,049$; $Z=-2,824$; $p=0,005$). Kadınların “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri”, “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme” alt boyutları puan ortalamaları ve “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum” toplam ölçek puan ortalamaları, erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Öğrencilerin cinsiyetlerine göre “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu” alt boyutu puan ortalaması açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p\geq 0,05$).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri” alt boyutu puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=9,470$; $p=0,024$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar sonucunda; dördüncü sınıfta olanların mesleğin özellikleri puanları, ikinci sınıfta olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve alt boyutları olan “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme” ile “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu” puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p\geq 0,05$).

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu” alt boyutu puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=12,884$, $p=0,012$; $\chi^2=10,592$, $p=0,032$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar sonucunda; babası ön lisans mezunu olanların “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu” alt boyutu puan ortalamaları, babası lise mezunu olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri” ve “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme” alt boyut puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p\geq 0,05$).

Öğrencilerin yaş, gelir durumu, yaşanan yer, anne eğitim düzeyi, kendisinin ve yakınlarının COVID-19 olma durumlarına göre “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve alt boyutları olan “Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri”, “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme” ile “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu” puan ortalamaları, açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Bkz. Tablo 4.4.).

Tablo 4.4. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Bilgilerine Göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları

Değişken	N	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği		Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri Alt Boyutu		Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Alt Boyutu		Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu Alt Boyutu	
		$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]
Cinsiyet									
Kadın	247	166,54±15,43	169,0 [19,0]	81,81±7,13	83,0 [10,0]	50,14±8,57	52,0 [11,0]	34,60±2,85	35,0 [4,0]
Erkek	33	156,24±20,30	158,0 [27,5]	75,79±11,22	79,0 [18,5]	47,00±9,35	47,0 [10,5]	33,45±4,18	35,0 [6,0]
İstatistiksel analiz*		Z=-2,824 p=0,005		Z=-2,947 p=0,003		Z=-1,967 p=0,049		Z=-1,252 p=0,210	
Yaş sınıfları									
≤19	69	165,46±18,77	168,0 [24,0]	80,28±8,45	82,0 [12,5]	50,42±10,18	53,0 [11,0]	34,77±3,06	35,0 [4,0]
20-21	154	164,77±14,98	167,0 [17,3]	81,08±7,62	83,0 [10,0]	49,39±7,95	51,0 [11,0]	34,31±2,90	35,0 [3,0]
≥22	57	166,68±17,10	170,0 [25,5]	82,14±8,16	85,0 [8,5]	50,02±8,85	51,0 [13,0]	34,52±3,42	35,0 [4,0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=1,736$ p=0,420		$\chi^2=2,468$ p=0,291		$\chi^2=2,955$ p=0,228		$\chi^2=2,070$ p=0,355	
Sınıf									
1. ⁽¹⁾	103	164,22±18,16	167,0 [25,0]	79,83±8,43	82,0 [13,0]	50,04±9,45	52,0 [11,0]	34,36±3,14	35,0 [5,0]
2. ⁽²⁾	47	167,00±13,28	165,0 [17,0]	80,60±6,20	81,0 [6,0]	51,87±6,58	52,0 [8,0]	34,53±2,79	34,0 [4,0]
3. ⁽³⁾	74	166,32±14,63	169,0 [16,5]	82,41±7,60	85,0 [9,0]	49,49±7,79	50,0 [10,5]	34,50±2,89	35,0 [3,0]
4. ⁽⁴⁾	56	164,64±17,62	168,0 [29,3]	82,11±8,52	86,0 [9,8]	47,98±9,73	47,5 [14,5]	34,55±3,35	35,5 [3,0]
İstatistiksel analiz* Fark		$\chi^2=0,221$ p=0,974		$\chi^2=9,470$ p=0,024 [2-4]		$\chi^2=5,648$ p=0,130		$\chi^2=0,915$ p=0,822	
Gelir durumu									
Gider gelirden az	34	163,29±20,83	170,5 [30,3]	80,06±8,71	82,5 [15,0]	48,88±10,75	52,0 [13,0]	34,35±3,53	35,5 [5,0]
Gider gelire eşit	187	165,58±15,77	168,0 [17,0]	81,30±7,48	83,0 [9,0]	49,79±8,59	51,0 [10,0]	34,48±2,99	35,0 [3,0]
Gider gelirden fazla	59	165,69±15,60	169,0 [21,0]	81,03±8,94	84,0 [12,0]	50,19±7,85	52,0 [13,0]	34,47±2,98	34,0 [4,0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=0,030$ p=0,985		$\chi^2=0,587$ p=0,746		$\chi^2=0,054$ p=0,973		$\chi^2=0,119$ p=0,942	
Yaşanan yer									
İlçe	99	164,03±15,28	167,0 [23,0]	80,46±7,31	82,0 [12,0]	49,42±8,06	51,0 [10,0]	34,14±3,00	34,0 [4,0]
Köy	32	165,59±11,36	164,5 [14,5]	83,00±5,66	82,5 [8,8]	48,12±8,21	49,0 [9,8]	34,47±2,29	35,0 [3,0]
Şehir	149	166,13±17,96	169,0 [22,5]	81,11±8,70	84,0 [11,5]	50,35±9,21	52,0 [13,0]	34,68±3,22	35,0 [4,0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=2,504$ p=0,286		$\chi^2=3,148$ p=0,207		$\chi^2=2,905$ p=0,234		$\chi^2=4,366$ p=0,133	

Z : “Mann-Whitney U testi” , χ^2 : “Kruskall-Wallis H testi”

Tablo 4.4. (devamı). Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Bilgilerine Göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları

Değişken	N	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği		Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri Alt Boyutu		Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Alt Boyutu		Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu Alt Boyutu	
		$\bar{X} \pm S.S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S.S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S.S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S.S.$	Medyan [IQR]
Anne eğitim									
İlkokul	144	166,31±16,15	168,5 [19,0]	81,65±7,53	84,0 [9,8]	50,05±9,13	52,0 [12,0]	34,60±2,89	35,0 [4,0]
Ortaokul	55	166,34±15,90	168,0 [20,0]	81,76±7,32	83,0 [9,0]	50,40±8,19	52,0 [11,0]	34,18±3,34	34,0 [5,0]
Lise	69	162,94±17,31	167,0 [21,0]	79,61±8,85	82,0 [13,0]	48,67±8,61	50,0 [10,0]	34,67±3,15	35,0 [4,0]
Lisans ve üstü	12	162,67±16,15	165,0 [23,8]	79,92±9,71	83,0 [16,0]	49,83±6,45	50,0 [10,5]	32,92±2,84	33,5 [4,8]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=2,276$ p=0,517		$\chi^2=2,923$ p=0,404		$\chi^2=1,567$ p=0,667		$\chi^2=4,632$ p=0,201	
Baba eğitim									
İlkokul ⁽¹⁾	61	167,54±13,81	169,0 [16,0]	82,69±6,96	84,0 [8,5]	50,52±7,66	52,0 [10,5]	34,33±2,74	35,0 [4,0]
Ortaokul ⁽²⁾	58	167,39±14,76	166,0 [21,3]	81,22±7,55	83,0 [8,0]	51,16±7,51	52,5 [11,0]	35,02±3,13	35,0 [4,0]
Lise ⁽³⁾	85	161,45±16,85	163,0 [24,0]	79,57±7,89	82,0 [13,5]	47,87±9,08	48,0 [12,0]	34,01±3,06	34,0 [4,0]
Ön lisans ⁽⁴⁾	27	170,70±18,24	176,0 [14,0]	82,89±7,67	86,0 [8,0]	52,29±9,46	53,0 [8,0]	35,52±3,13	36,0 [2,0]
Lisans ve üstü ⁽⁵⁾	49	163,90±18,13	168,0 [19,0]	80,63±9,39	83,0 [11,5]	49,08±9,71	51,0 [12,0]	34,18±3,14	35,0 [3,5]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=12,884$ p=0,012 [3-4]		$\chi^2=8,422$ p=0,077		$\chi^2=9,636$ p=0,047 [3-4]		$\chi^2=10,592$ p=0,032 [3-4]	
Fark									
Covid-19 geçirme									
Evet	51	167,98±14,11	170,0 [14,0]	83,00±6,67	85,0 [7,0]	50,24±7,52	52,0 [11,0]	34,75±8,91	35,0 [4,0]
Hayır	229	164,74±16,81	168,0 [23,5]	80,67±8,15	83,0 [12,0]	49,66±8,96	51,0 [11,0]	34,40±3,07	35,0 [4,0]
İstatistiksel analiz*		Z=-1,105 p=0,269		Z=-1,747 p=0,081		Z=-0,404 p=0,686		Z=-0,961 p=0,337	
Yakınların Covid-19									
Evet	189	165,07±15,71	168,0 [19,0]	81,05±7,92	83,0 [12,0]	49,53±8,56	51,0 [12,0]	34,49±2,73	35,0 [4,0]
Hayır	91	165,87±17,77	168,0 [20,0]	81,19±8,03	83,0 [9,0]	50,26±9,05	52,0 [12,0]	34,42±3,65	35,0 [4,0]
İstatistiksel analiz*		Z=-0,764 p=0,445		Z=-0,082 p=0,935		Z=-0,797 p=0,425		Z=-0,678 p=0,498	

Z: "Mann-Whitney U testi", χ^2 : "Kruskall-Wallis H testi"

5. TARTIŞMA

Bu bölümde hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile belirsizliğe tahammülsüzlük ve koronavirüs korkusu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmadan elde edilen bulgular literatür bilgisi ışığında tartışılmıştır.

5.1. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK VE KORONAVİRÜS KORKU DÜZEYLERİNİN TARTIŞILMASI

Araştırmada öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Min:104, Maks:192, Medyan:168). Tarhan ve ark.nın (2016) hemşireler ile yaptığı araştırmasında, Seval ve Sönmez'in (2020), hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve imaj algıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, Sümen ve ark.nın (2022), hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğinin imajına yönelik algılarının ve tutumlarının incelendiği araştırmada, Zencir ve Eşer'in (2016), hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik mesleğini tercih arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada hemşirelik mesleğine yönelik tutumun olumlu olduğu saptanmıştır (77,89,107,139). Hemşirelik; sağlık bakım kalitesini artırarak hastalıkların önlenmesi, tedavisi ve rehabilitasyonu için sağlık hizmetlerinin başında gelen profesyonel bir meslektir (140). Özellikle COVID-19 pandemi döneminde sağlık çalışanlarına olan ihtiyaç artmış ve önemleri bir kez daha anlaşılmıştır. Zor şartlar altında çalışmak durumunda kalan hemşireler, insanların hayatlarını kurtarmak için gece gündüz çalışmışlardır. Swift ve ark.nın (2020), öğrenci hemşirelerle yaptığı bir araştırmada öğrenciler, pandemi döneminde faydalı olabileceklerini ve yaptıkları işin toplum tarafından olumlu karşılanmasının meslek seçimlerini de olumlu yönde etkileyeceğini bildirmişlerdir (60). COVID-19 pandemisi döneminde sağlık ekibinin kalbi olan hemşirelerin öneminin gündeme gelmesi, öğrencilerin bu dönemde mesleklerine ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan bu dönemde hemşire istihdamına olan ihtiyacın ortaya çıkması da öğrencilerin geleceğin hemşireleri

olarak atanma olasılığını artırmış ve öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabilir.

Araştırmada öğrencilerin belirsizliğe tahammülsüzlükleri (Min:12, Maks:60, Medyan:39,5) ve alt boyutu olan ileriye yönelik kaygı düzeylerinin (Min:7, Maks:35, Medyan:24) orta düzeyin üzerinde olduğu görülmektedir. Duman'ın (2020), üniversite öğrencilerinin COVID-19 korkusu ve belirsizliğe tahammülsüzlükleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi ve ileriye yönelik kaygı alt boyutu orta düzeyin üzerinde bulunmuştur (7). Erguvan'ın (2015), üniversite öğrencilerinin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri ile psikolojik iyi olma düzeylerini incelediği araştırmasında ise belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi yüksek bulunmuştur (141). Benzer şekilde, Kıvanç ve ark.nın (2018), üniversite öğrencilerinin belirsizliğe tahammülsüzlüğün yordayıcısı olarak endişe ile ilgili olumlu ve olumsuz inançları değerlendirdiği araştırmasında da belirsizliğe tahammülsüzlük puan ortalaması orta düzeyin üzerinde bulunmuştur (142). Literatür araştırma verilerini destekler niteliktedir. İnsanoğlu bilinmezden korkar ve hayatın her anında bununla mücadele eder. Hayatına yön verebilmek için bilmek ister. Gelecekteki belirsizliğin tahmin edilememesi tehlike kaynağı olarak algılanır ve gelecekle ilgili olası olumsuz olayları tehdit ve kabul edilemez bir sorun olarak görebilir (143-144). Belirsizlik halinde bireylerin karar verme durumları en aza inmektedir ve bu durum bireylerde ruhsal olarak bazı bozukluklar yaşamasına sebep olabilmektedir (112). Üniversite öğrencileri de pandemi süreci ile kendilerini hangi olası sonuçların beklediğini, başına geleceklerden haberdar olma, gelecekteki yaşantılarını garantileme güdüsü ve üniversite eğitimlerinin uzaktan yürütmesi sebebiyle hemşirelik klinik becerilerini nasıl yapacakları üzerinde endişelidirler. Bu durumun belirsizliğe tahammülsüzlük seviyelerinin orta düzeyin üzerinde çıkmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinin alt boyutu olan engelleyici kaygı düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur (Min:5, Maks:25, Medyan:15). Pandemi döneminde Günay (2022), üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışı, kaygı ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinin alt boyutu olan

engelleyici kaygı alt boyutunu orta düzeyde bulmuştur (143). Yine başka bir çalışmada, Sarı ve ark.nın (2022), COVID-19 pandemisinde ebelik öğrencilerinin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin uyku kalitesi ile ilişkisini inceledikleri çalışmasında öğrencilerin engelleyici kaygı düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur (145). Kaygı bilindiği üzere yaşamın korunması ve devam ettirilmesi sürecinde belli bir düzeye kadar önemli bir motivasyon kaynağıdır. Ancak belirsizliğin, tekrarlayıcı olmasıyla birlikte engelleyici bir kimliğe bürünmesi beklenebilmektedir. Birey böyle bir durumda ne yapacağını bilemeyebilir ya da yapmak istediği eylemi erteleyebilir. Kaç tepkisinin yansıması olarak karşımıza çıkan bu engelleyici kaygı pandemi döneminde sosyal izolasyonda olan öğrencilerde, belirsizlikle karşılaşılması sebebiyle ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda öğrencilerin düşük koronavirüs korkusuna sahip oldukları tespit edilmiştir (Min:7, Maks:35, Medyan:16). Gencer'in (2020), Çorum'da pandemi döneminde 568 kişi ile yürüttüğü çalışmasında bireylerin koronavirüs salgınına ilişkin korku düzeylerini incelemiş ve orta düzeye yakın koronavirüs korkusuna sahip olduklarını saptamıştır (22). Başka bir çalışma da Kaya ve ark.nın (2022), sağlık eğitimi alan üniversite öğrencilerinde COVID-19 pandemi sürecinde değişen beslenme ve hijyen alışkanlıkları ile koronavirüs korku düzeylerini incelediği çalışmasında koronavirüs korku düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur (146). Bir diğer çalışma ise Reznik ve ark.nın (2021), COVID-19 korkusu ölçeğinin: Doğu Avrupa üniversite öğrencilerinde yapılan geçerlilik güvenirlik çalışmasında da orta düzeyde koronavirüs korkusuna sahip oldukları tespit edilmiştir (147). Literatürden farklı olarak bizim çalışma sonuçlarımızda hemşirelik öğrencilerinin düşük koronavirüs korkusuna sahip oldukları saptanmıştır. Araştırmanın veri toplama aşaması pandeminin sonuna denk gelmesi nedeniyle öğrencilerin korkularının azalmış olabileceği düşünülmektedir.

5.2. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK VE KORONAVİRÜS KORKU DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TARTIŞILMASI

Hemşirelik mesleğinin özellikleri puanları arttıkça, belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri de artmaktadır. Literatürde belirsizliğe tahammülsüzlük ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumun incelendiği çalışmalara rastlanılmamıştır. Hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu; mesleğin hata kabul etmemesi, çok sabır isteyen bir meslek olması, sürekli okuması ve teknolojiyi takip etmeyi gerektirmesi, güler yüzlülük, anlayışlı olma, fedakârlık, yardım severlik gibi kişilik özelliklerini gerektirmesi vb. ilişkin soruları içermektedir (20). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğinin özelliklerine yönelik beklentileri arttıkça, mesleği daha iyi yapabilmek adına kaygı düzeylerinin de artmış olabileceği ve bu durumun da belirsizliğe tahammülsüzlüklerini artırmış olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme durumları arttıkça, engelleyici kaygı ve belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği puanları azalmaktadır. Lorena ve ark.nın (2022), hemşirelik öğrencilerinin iş beklentileri ve belirsizliğe tahammülsüzlükleri ile ilgili İspanya'da yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin %92.13'ünün gelecekteki istihdamlarıyla ilgili endişe içerisinde olduklarını bildirmişlerdir (148). Hemşirelik mesleğinin tercih edilmesinde rol oynayan faktörlerden bazıları; gelecek vaat etmesi, iş bulma kolaylığına sahip olması, aile/çevre tarafından önerilmesi, ailede hasta birey ya da hemşire olması, bireysel deneyim ve etkileşimler olarak sıralanabilmektedir (20). Gelecekte icra edeceği mesleği tercih etme konusunda kendinden emin olan öğrencilerin mesleğin olumlu yönlerine odaklanarak kaygı düzeylerinin azalmış olabileceği, bu alanda kendilerini yetiştirme motivasyonunun da belirsizliklerin ortadan kalkmasına yardımcı olmuş olabileceği düşünülmektedir.

5.3. HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TANITICI BİLGİLERİNE GÖRE HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASININ TARTIŞILMASI

Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin hemşirelik mesleğinin özelliklerine yönelik tutumları, erkeklere göre daha yüksektir. Ak ve ark.nın (2018), hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada kız öğrencilerin mesleğe yönelik profesyonel tutum düzeyinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (149). Yazıcıoğlu (2020), hemşirelik öğrencilerinin COVID-19 salgınında yaşadıkları korku ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği tez çalışmasında, hemşirelik mesleğine yönelik tutumda cinsiyetin etkisi incelediğinde, erkek öğrencilere kıyasla kız öğrencilerin hemşirelik mesleğinin özelliklerine yönelik tutum düzeyinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (150). Diğer yandan kadın öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme durumları da erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Özdemir ve Şahin'in (2016), hemşirelik bölümü birinci sınıf 120 öğrenci ile yaptığı meslek seçimini etkileyen faktörler isimli çalışmasında da kadınların mesleği tercih etme puanları, erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür (151). Taşkın Yılmaz ve Tiryaki Şen'in (2014) yaptığı çalışmada, erkek hemşirelerin %46'sının hemşirelik mesleğini iş bulma kolaylığı sebebiyle tercih ettiği saptanmıştır (152). Yine benzer bir çalışmada Demiray ve ark.nın (2013), erkek hemşirelik öğrencilerinin hemşireliği seçme nedenleri ve bu mesleği seçme nedeniyle yaşadıkları sorunları araştırdıkları çalışmada, erkek öğrencilerin %76.1'i iş bulma kolaylığı nedeniyle mesleği tercih ettiklerini belirtmiştir (153). Kadınların hemşirelik mesleğine yönelik tutumları erkeklere göre daha yüksektir. Okuyan ve ark. (2020) tarafından Türkiye'de, Sun ve ark. (2020) tarafından Çin'de hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda da araştırma bulgusuyla benzerlik gösterip, kadınların erkeklere kıyasla hemşirelik mesleğine karşı daha olumlu bir tutum sergilediği tespit edilmiştir (154,155). Literatürdeki çalışmalar bizim çalışmamızı destekler nitelikte olup hemşirelik mesleği, dünya genelinde kadınların ağırlıklı olarak çalıştığı bir meslek grubudur. Hemşireliğin tarihsel süreci incelendiğinde, meslek cinsiyet ayrımına dayalı olarak devam ettirilmiş ve çoğu ülke bu ayrıma itiraz etmemiştir (156). Fakat değişen ve gelişen dünyada bireylerin hemşirelik mesleğine yönelik görüşü her geçen gün

farklılık göstermektedir. Türkiye’de 2007-2008 eğitim öğretim yılı ile hemşirelik bölümlerine erkek öğrenciler alınmaya başlanmıştır (151). Sarı’nın (2011), Hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrenciler örneği çalışması incelendiğinde, 29 erkek öğrenci içinden, 7’si bölümünü sevmeden okuduğunu, 22 erkek öğrencinin hemşireliğin toplumda kadın mesleği olarak görüldüğünü, 13 erkek öğrenci Türk toplumunun henüz erkek hemşire görmeye alışkın olmadığını bildirmişlerdir (157). Çalışmamızda kadınların erkeklere göre hemşirelik mesleğinin özelliklerine yönelik tutum puanları, mesleği tercih etme puanları ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum puanları yüksek çıkmış olsa da zamanla hemşirelik mesleği seçiminde cinsiyet faktörünün ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

Dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin hemşirelik mesleğinin özelliklerine ilişkin tutumları, ikinci sınıfta olanlara göre daha yüksektir. Literatür incelendiğinde Okuyan’ın (2020), öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfları ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada son sınıftaki öğrencilerin diğer öğrencilere oranla mesleğin özelliklerine daha pozitif baktığı bildirilmiştir (154). Bir diğer çalışma Seval ve Sönmez’in (2020), hemşirelik öğrencilerinin mesleğine yönelik tutumları ve imaj algıları arasındaki ilişkinin değerlendirildiği araştırmaya 423 öğrenci hemşire katılmış ve öğrencilerin %66’sı eğitim sonrası hemşirelik mesleğine yönelik düşüncelerinin etkilendiğini belirterek sadece %27,7’si tekrar sınava girmeyi planladığını bildirmiştir (107). Literatür, çalışmamızı destekler nitelikte olup son sınıf hemşirelik öğrencilerinin, eğitimleri süresince teorik ve pratik dersleri harmanlayarak hemşirenin görev ve sorumlulukları hakkında daha çok bilgi sahibi olmasının yanı sıra hemşirelik mesleğinin özellikleri puanlarının da mezuniyete yaklaştıkça diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Babası ön lisans mezunu olanların hemşirelik mesleğinin genel durumuna ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum düzeyleri babası lise mezunu olanlara göre daha yüksektir. Literatür araştırıldığında Seval ve Sönmez’in (2020) çalışmada, öğrencilerin hemşirelik mesleğinin özelliklerine yönelik tutumları baba eğitimi yükseldikçe anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Buna göre; hemşirelik öğrencilerinin babalarının eğitim durumu sırasıyla ilkököl ve üzeri olanların

hemşirelik mesleğinin özelliklerine ilişkin tutumları okur-yazar olmayanlara göre yüksek olduğu belirlenmiştir (107). Babaların eğitim düzeyinin artması ile hemşirelik mesleğine ilişkin bilgi düzeyinin artması ve çocuklarını da bu konuda doğru yönlendirmelerinin öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. SONUÇLAR

Öğrenci hemşirelerin, hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile COVID-19 pandemisi döneminde ki belirsizliğe tahammülsüzlükleri ve COVID-19 korkuları arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Araştırmada öğrencilerin belirsizliğe tahammülsüzlükleri ve alt boyutu olan ileriye yönelik kaygı düzeyleri orta düzeyin üzerinde, engelleyici kaygı alt boyut düzeyleri ise orta düzeyde bulunmuştur
2. Araştırmada öğrencilerin düşük düzeyde koronavirüs korkusuna sahip oldukları bulunmuştur.
3. Araştırmada öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur.
4. Hemşirelik mesleğinin özelliklerine ilişkin tutum puanları arttıkça, ileriye yönelik kaygı, engelleyici kaygı ve belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği puanlarının da arttığı tespit edilmiştir.
5. Hemşirelik mesleğini tercih etme durumları arttıkça, engelleyici kaygı ve belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği puanlarının azaldığı bulunmuştur.
6. Kadınların hemşirelik mesleğinin özelliklerine yönelik tutumları, hemşirelik mesleğini tercih etme durumları, hemşirelik mesleğine yönelik tutumları erkeklere göre yüksek bulunmuştur.
7. Dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin hemşirelik mesleğinin özelliklerine ilişkin tutumları, ikinci sınıfta olanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

8. Babası ön lisans mezunu olanların hemşirelik mesleğinin genel durumu puanları ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları babası lise mezunu olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

6.2. ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. Hemşirelik öğrencilerinin COVID-19 pandemisinde yaşadığı belirsizliğe tahammülsüzlük, korku gibi durumların değerlendirilerek, mesleklerine yönelik tutumlarını nasıl etkilediğinin incelenmesi ve bu tutuma yönelik öğrencilere danışmanlık hizmetinin verilmesi,

2. COVID-19 pandemisine bağlı gelecek kaygılarını önlemek, gelecekle ilgili belirsizlik durumlarını ortadan kaldırmak, hemşirelik mesleğine yeni başlayan öğrencilerin mesleği tanınması, sevmesi ve profesyonel bir bakış açısı geliştirmesine katkı sağlamak amacıyla gerekli eğitimlerin planlanması,

3. COVID-19 pandemi döneminde yoğun bir şekilde ön safhalarda çalışan hemşirelerin yaşadığı bu zorlu süreçte tanıklık eden ve hemşirelik mesleğini seçmiş ya da seçecek olan öğrencilerin mesleklerine yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerine yönelik farkındalık eğitimlerinin verilmesi,

4. Meslek tanıtımı sürecinde lise son sınıf öğrencilerine hemşirelik mesleği için her iki cinsiyetinde aktif rol alabileceği, mesleğin icra edilmesinde cinsiyet ayrımının olmadığı konusunda çeşitli eğitimlerin verilmesi önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

- 1) Çifçi, F., Demir, A. (2020). Covid-19 Pandemisinde Türk Profesyonel Futbolcuların Covid-19 Korkusu ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi 2 (Özel Sayı 1), 26-38. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/srad/issue/54676/772610>
- 2) Jakovljevic, M., Jaksic, N., Jakovljevic, I., & Bjedov, S. (2020). COVID-19 Pandemia and Public and Global Mental Health from the Perspective of Global Health Securit. Psychiatr Danub Spring 2020;32(1):6-14. <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.6>
- 3) Ramaci, T., Barattucci, M., Ledda, C., & Rapisarda, V. (2020). Social Stigma During COVID-19 and Its Impact on HCWs Outcomes. Sustainability 12(1):13, <https://doi.org/10.3390/su12093834>
- 4) Bao, Y., Sun, Y., Meng, S., Shi, J., & Lu, L. (2020). 2019-Ncov Epidemic: Address Mental Health Care To Empower Society. The Lancet, 395(10224), e37-e38. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30309-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30309-3)
- 5) T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020a). COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Genel Bilgiler, Epidemiyoloji ve Tanı. (Erişim Tarihi: 15 Eylül 2020). <https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/38597/0/covid19rehberigenelbilgiler epidemiyolojiv etanipdf.pdf>.
- 6) World Health Organization. (2020). 15-Novel Coronavirus (2019-nCoV). World Health Organization, February, 1–7. https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200211-sitrep-22-ncov.pdf?sfvrsn=fb6d49b1_2
- 7) Duman, N. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Covid-19 Korkusu ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük. The Journal of Social Science 4(8), 426-437. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.748404>
- 8) Sevinçok, L. (2007). Yaygın Anksiyete Bozukluğunun Nörobiyolojisi. Klinik Psikiyatri 10 (ek 5), 3-15.
- 9) Çeçen, S., Lafçı, D., & Yıldız, E. (2019). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Kişilik Tipleri ile Mesleğe Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sağlık Akademisyenleri Dergisi 7 (3), 169-174.
- 10) E Tuncay, F., Koyuncu, E., & Özel, Ş. (2020). Pandemilerde Sağlık Çalışanlarının Psikososyal Sağlığını Etkileyen Koruyucu ve Risk Faktörlerine İlişkin Bir Derleme. Ankara Med J, 2020;(2):, 488-501.

- 11) İpek Coban G, Kasikci M (2011). Development of The Attitude Scale For Nursing Profession. *International Journal of Nursing Practice*, 17(5), 518-24. <https://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2011.01961.x>
- 12) Gümüştekin, E., G., & Gültekin, F. (2010). Stres Kaynakları ile Kariyer Yönetimi Etkileşimi: Borsa Aracı Kurum Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama. *Akademik Bakış Dergisi*, 20, 1-21.
- 13) Zandifar, A. & Badrfam, R. (2020). Iranian Mental Health During the COVID-19 Epidemic. *Asian J. Psychiatr* 51, 101-990
- 14) Hatun, O., Dicle, A., & Demirci, İ. (2020). Hatun, O., Dicle, A. N., & Demirci, İ. Koronavirüs Salgınının Psikolojik Yansımaları ve Salgınla Başa Çıkma. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 531-554.
- 15) Sarı, S. (2007). Sürekli Kaygının Yordayıcıları Olarak Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Endişe ile İlgili İnançlar ve Kontrol Odağının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 16) Uzun, K., & Karataş, Z. (2018). Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Yordayıcısı Olarak Endişe ile İlgili Olumlu ve Olumsuz İnançlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(4), 1267-1276.
- 17) Sarıçam, H. (2014). Sarıçam, H. Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Mutluluğa Etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 1-12.
- 18) Stanley Budner, N. (1962). Intolerance Of Ambiguity As A Personality Variable. *Journal Of Personality*, 30(1), 29-50. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1962.tb02303.x>
- 19) Barrette, A., Grenier, S., & Ladouceur, R. (2005). Intolerance Of Uncertainty and İntolerance Of Ambiguity: Similarities and Differences. *Personality and Individual Differences*, 593-600.
- 20) Sarıçam, H., Erguvan, F. M., Akın, A., & Akça, M. Ş. (2014). Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12) Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Route Educational and Social Science Journal*, 1(3), 148-157.
- 21) Pakpour, A. & Griffiths, M. D. (2020). The fear of COVID-19 and its Role in Preventive Behaviors. *Journal of Concurrent Disorders*, Advance Online Publication. <https://doi.org/10.54127/WCIC8036>
- 22) De Hoog, N., Stroebe, W. & De Wit, J. B. (2008). The Processing of Fear-arousing Communications: How Biased Processing Leads to Persuasion. *Social Influence* 3(2), 84-113.
- 23) Kubo, T., Sugawarab, D., & Masuyama, A. (2021). The Effect Of Passion For Activities On Fear Of COVID-19 And Mental Health Among The Japanese Population. *Advanced Industrial and Engineering Polymer Research*, 104738. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111358>

- 24) Bakioğlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2020). Fear Of COVID-19 And Positivity: Mediating Role Of İntolerance Of Uncertainty, Depression, Anxiety, and Stress. *International Journal Of Mental Health and Addiction*. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00331-y>
- 25) Gencer, N. (2020). Pandemi Sürecinde Bireylerin Koronavirüs (Kovid-19) Korkusu: Çorum Örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Dergisi*, 4. <https://doi.org/10.47994/usbad.791577>
- 26) Dobie, S., Carline, J., & Laskowski, M. (1997). An Early Preceptorship And Medical Students' Beliefs, Values, And Career Choices. *Advances İn Health Sciences Education:Theory and Practice*. 2, 35-47.
- 27) Sarıkaya, T., & Khorshid, L. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- 28) Wang, L., Wang, Y., Ye, D., & Liu, Q. (2020). Review Of The 2019 Novel Coronavirus (SARS-COV-2) Based on current Evidence. *International Journal of Antimicrobial Agents* 55 (2020), 55(January).
- 29) Yücel, B., & Görmez, A. (2019). SARS- Corona Virüsüne Genel Bakış SARS-Corona Virus Overview. *Turkish Journal of Applied Sciences and Technology*, 32–39.
- 30) Sofu, M., Canberk, T., Başaloğlu, H. K., Çetin Uyanıkgil, E. Ö., & Uyanıkgil, Y. (2021). Koronavirüslerin Moleküler Yapısı ve Tedavide Kök Hücre Kullanımı. *Ege Journal of Medicine*, 60(2), 172–180.
- 31) Acar, T., Demirel, E. A., Afşar, N., Akçal, A., Demir, G. A., Alagöz, A. N., Mengi, T. A., Arsava, E. M., Ayta, S., Bebek, N., Yaka, E., & Yön, M. İ. (2020). Nörolojik Bakış Açısından COVID-19. *Türk Noroloji Dergisi*, 26(2), 58–108. <https://doi.org/10.4274/tnd.2020.73669>
- 32) Ateş, S., & Karayılan, B. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Çalışan Yoğun Bakım Hemşireleri Ne Hissediyor? 4. Uluslararası Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırmaları Kongresi, 13., Eylül.
- 33) Majrashi, A., Khalil, A., Nagshabandi, E. Al, & Majrashi, A. (2021). Stressors and Coping Strategies among Nursing Students during the COVID-19 Pandemic: Scoping Review. *Nursing Reports*, 11(2), 444–459. <https://doi.org/10.3390/nursrep11020042>
- 34) Huang, L. I., Lei, W., Xu, F., Liu, H., & Yu, L. (2020). Emotional Responses And Coping Strategies İn Nurses And Nursing Students During Covid-19 Outbreak: A Comparative Study. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0237303>

- 35) Hu, Y., Liang, W., Liu, L., & Li, L. (2020). Clinical Characteristics of Coronavirus Disease 2019 in China. *The New Engl and Journal of Medicine Original*, 18, 1708–1728. <https://doi.org/10.1056/NEJMoa2002032>
- 36) Türkiye Bilimler Akademisi, 2020. COVID-19 Krizinin İstihdam ve Çalışma Yöntemlerine Etkisi Türkiye Bilimler Akademisi (tuba.gov.tr)
- 37) Banerjee, D. (2020). Since January 2020 Elsevier Has Created A COVID-19 Resource Centre With Free Information In English And Mandarin On The Novel Coronavirus COVID- 19 . The COVID-19 Resource Centre Is Hosted On Elsevier Connect , The Company ' S Public News And Information. *Psychiatry Research*, 288(January). <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112966>
- 38) Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The Psychological Impact Of Quarantine And How To Reduce It: Rapid Review Of The Evidence. *The Lancet*, 395(10227), 912–920. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8)
- 39) Shigemura, J., Ursano, R. J., Morganstein, J. C., Kurosawa, M., & Benedek, D. M. (2020). Public Responses To The Novel 2019 Coronavirus (2019-Ncov) In Japan: Mental Health Consequences And Target Populations. *Psychiatry And Clinical Neurosciences*, 74(4), 281–282. <https://doi.org/10.1111/pcn.12988>
- 40) Öz. P.D.F., &Yılmaz U.H.E.B. (2009).Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlık. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(3), 82-89.
- 41) Koçak, Z., & Harmancı, H., (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Ailede Ruh Sağlığı. 5, 183–207.
- 42) Baltacı, N. N., & Coşar, B. (2020). COVID-19 Pandemisi ve Ruh Beden İlişkisi. 1–6.
- 43) Türkiye Psikiyatri Derneği Ruhsal Travma ve Afet Çalışma Birimi. Karantinanın Ruhsal Etkileri Ve Koruyucu Önlemler
- 44) Kaya, B. (2020). Pandeminin Ruh Sağlığına Etkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 123–124. <https://doi.org/10.5505/kpd.2020.64325>
- 45) Garcia-Cerde, R., Valente, J. Y., Sohi, I., Falade, R., Sanchez, Z. M., & Monteiro, M. G. (2021). Alcohol use during the COVID-19 pandemic in Latin America and the Caribbean. *Revista Panamericana de Salud Publica/Pan American Journal of Public Health*, 45, 1–11. <https://doi.org/10.26633/RPSP.2021.52>

- 46) Karnatovskaia, L. V., Johnson, M. M., Varga, K., Highfield, J. A., Wolfrom, B. D., Philbrick, K. L., Ely, E. W., Jackson, J. C., Gajic, O., Ahmad, S. R., & Niven, A. S. (2020). Stress and Fear: Clinical Implications for Providers and Patients (in the Time of COVID-19 and Beyond). *Mayo Clinic Proceedings*, 95(11), 2487–2498. <https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2020.08.028>
- 47) Marques de Miranda, D., da Silva Athanasio, B., Sena Oliveira, A. C., & Simoes-e-Silva, A. C. (2020). How Is COVID-19 Pandemic Impacting Mental Health Of Children And Adolescents? *International Journal Of Disaster Risk Reduction*, 51(August), 101845. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101845>
- 48) Alçelik, A., Deniz, F., Yeşildal, N., Mayda, A. S., & Şerifi, B. A. (2005). AİBÜ Tıp Fakültesi Hastanesi'nde Görev Yapan Hemşirelerin Sağlık Sorunları ve Yaşam Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*.
- 49) Kırılmaz, H. Yorgun, S. Atasoy, A. (2016). “Sağlık Çalışanlarında Psikososyal Risk Faktörlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 2(SI 1): 66-82.
- 50) Spoorthy MS, Pratapa SK, Mahant S. Mental Health Problems Faced By Healthcare Workers Due To The COVID-19 Pandemic-A Review. *Asian J Psychiatr*. 2020;51:102119.
- 51) Shen, X., Zou, X., Zhong, X., Yan, J., Li, L. (2020). Psychological Stress Of ICU Nurses In The Time Of COVID-19. *Critical Care (London, England)*, 24(1), 200. <https://doi.org/10.1186/s13054-020-02926-2>
- 52) Rana, W., Mukhtar, S., Mukhtar, S. (2020). Mental Health Of Medical Workers İn Pakistan During The Pandemic COVID-19 Outbreak. *Asian Journal Of Psychiatry*, 51, 102080. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2020.102080>
- 53) Ertemel, A. V., & Aydın, G. (2018). Dijital Ekonomide Teknoloji Bağımlılığı ve Çözüm Önerileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(4). <https://doi.org/10.15805/addicta.2018.5.4.0038>
- 54) Fitzgerald, A., & Konrad, S. (2021). Transition İn Learning During COVID-19: Student Nurse Anxiety, Stress, and Resource Support. *Nursing Forum*, 56(2), 298–304. <https://doi.org/10.1111/nuf.12547>
- 55) Kürtüncü, M., & Kurt, A. (2020). Problems of Nursing Students in Distance Education in The Covid-19 Pandemia Period. *Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE)*, 7(5), 66–77.
- 56) Aslan, H., & Pekince, H. (2021). Nursing Students’ Views On The COVID-19 Pandemic And Their Percieved Stress Levels. *Perspectives İn Psychiatric Care*, 57(2), 695–701. <https://doi.org/10.1111/ppc.12597>

- 57) Birimoğlu Okuyan, C., Karasu, F., & Polat, F. (2020). COVID-19 ' Un Hemşirelik Öğrencilerinin Sağlık Kaygısı Düzeyleri Üzerine Etkisi. *Van Medical Journal*, 13(October), 45–52.
- 58) Buhr, K., & Dugas M. J. (2002). The İntolerance Of Uncertainty Scale: Psychometric Properties Of The English Version. *Behaviour Research And Therapy*, 40(8), 931- 45.
- 59) Hayter, M. ve Jackson, D. (2020). Pre-Registration Undergraduate Nurses and The COVID-19 Pandemic: Students Or Workers?. *Journal Of Clinical Nursing*, 29(17-18), 3115–3116. <https://doi.org/10.1111/jocn.15317>
- 60) Swift, A., Banks, L., Baleswaran, A., Cooke, N., Little, C., McGrath, L., Meechan-Rogers, R., Neve, A., Rees, H., Tomlinson, A., & Williams, G. (2020). COVID-19 and student nurses: A view from England. *Journal of Clinical Nursing*, 29(17–18), 3111–3114. <https://doi.org/10.1111/jocn.15298>
- 61) Çalışkan, E., Kargın, M., & Ersöğütçü, F. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinde Covid-19 Korkusu ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Arasındaki İlişki. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30(3), 170-180.
- 62) Savitsky, B., Findling, Y., Erel, A., & Hendel, T. (2020). Anxiety and Coping Strategies Among Nursing Students During The Covid-19 Pandemic. *Nurse Education İn Practice*, 46(April), 102809. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2020.102809>
- 63) Karadağ, A. (2002). Meslek Olarak Hemşirelik. *Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(2), 1–8.
- 64) Yanikkerem, E., Altınparmak, S., Karadeniz, G. (2004). Factors Affecting The Career Choice Of Young People And Self-Esteem: Manisa School Of Health Case. *Journal Of Nursing Forum*, 7(2), 60-67.
- 65) Kuzgun, Y. (2000) *Meslek Danışmanlığı*, s.14 Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- 66) Deniz, S. (2001). Bireyin Meslek Seçimini Etkileyen Kaynaklar: Yeni Teknolojilerden İnternet Sabahattin DENİZ - ÖZET. *Muğla Dergisi*, 6, 1–9.
- 67) Çalışkaner, D. Hemşirelik Hizmetleri Yönetiminde Profesyonellik, Etik Davranışlar, Liderlik Ve Teknolojinin Etkisi. *SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi*, 3(2), 134-148.
- 68) Goz, F., & Geckil, E. (2010). Nursing Students Professional Behaviors Scale (NSPBS) Validity And Reliability. *Pak J Med Sci*, 26(4), 938-41.
- 69) Ünsal, A. (2017). Hemşireliğin Dört Temel Kavramı: İnsan, Çevre, Sağlık&Hastalık, Hemşirelik. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 11-28.

- 70) Karamanoğlu, A. Y., Özer, F. G., & Tuğcu, A. (2009). Denizli İlindeki Hastanelerin Cerrahi Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerinin Değerlendirilmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 14(1), 12-17.
- 71) Gilbert, H. A. (2020). Florence Nightingale's Environmental Theory and Its Influence On Contemporary Infection Control. *Collegian*, 27(6), 626-633.
- 72) Akdemir, N. ve Birol, L. (2020). İç Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- 73) Göriş, S., Kılıç, Z., Ceyhan, Ö., Şentürk, A., (2014), “Hemşirelerin Profesyonel Değerleri ve Etkileyen Faktörler.” *Journal Of Psychiatric Nursing*, 5(3), 137–142.
- 74) Velioğlu P, Pektekin Ç, Şanlı T (1991). Hemşirelikte Kişilerarası İlişkiler. *Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 226*, Eskişehir, 20-27
- 75) Ulusoy MF, Görgülü RS (2001). Hemşirelik Esasları. TDFO Ltd.Şti., 5. Baskı, Ankara, 12-21.
- 76) Velioğlu P, Babadağ K (1992). Hemşirelik Tarihi ve Deontolojisi. *Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 260*, Eskişehir, 44-46.
- 77) Tarhan, G., Kiliç, D., & Yıldız, E. (2016). Investigation Of The Relationship Between Attitudes Towards The Nursing Profession And Occupational Professionalism. *Gulhane Medical Journal*, 58(4), 411–416. <https://doi.org/10.5455/gulhane.176909>
- 78) Aydemir Gedük, E. (2018). Hemşirelik Mesleğinin Gelişen Roller. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(6), 253–258. <https://doi.org/10.17681/hsp.358458>
- 79) Dinç, S., Kaya, Ö., & Şimşek, Z. (2007). Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Bilgi, Düşünce ve Beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1), 1-9.
- 80) Erbil, N., & Bakır, A. (2009). Meslekte Profesyonel Tutum Envanterinin Geliştirilmesi* Nülüfer Erbil** Aslıhan Bakır***. 20–21. <http://www.insanbilimleri.com>
- 81) Adıgüzel, O., Sönmez Özkan, D., & Tanrıverdi, H. (2011). Mesleki Profesyonellik ve Bir Meslek Mensupları Olarak Hemşireler Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 235–260.
- 82) Gökçora, İ. H. (2005). Toplumsal Yaşamımızda ve Türk Bilim-Dünyasında “Profesyonel ve Profesyonellik” Kavramlarına Değin. *Bilgi Dünyası*, 6(2), 237-250.
- 83) Çelik, S., Ümit, Ü. N. A. L., & Saruhan, S. (2012). Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerinin Değerlendirilmesi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 20(3), 193-199.

- 84) Altıok, H. ., & Üstün, B. (2014). Profesyonellik: Kavram Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 7(2), 151–155. <http://www.deuhyoedergi.org>
- 85) Björkström, M. E., Athlin, E. E., & Johansson, I. S. (2008). Nurses' Development Of Professional Self–From Being A Nursing Student In A Baccalaureate Programme To An Experienced Nurse. Journal Of Clinical Nursing, 17(10), 1380-1391.
- 86) YÖK. (2017). Hemşirelik Lisans Eğitimi Çalıştayı. (Erişim tarihi 31 Ekim 2020). https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Hemsirelik_Lisans_Egitimi_Calistayi_Sonuc_Raporu.pdf
- 87) Korkmaz, F. ve Görgülü, S. (2010). Hemşirelerin, Meslek Ölçütleri Bağlamında Hemşireliğe İlişkin Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 17(1), 1- 17.
- 88) Altuntaş, S. ve Baykal, Ü. (2008). İşe Karşı Tutum Ölçeği' Nin Hemşireler İçin Uyarlanması. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 11(1), 51- 62.
- 89) Zencir, G. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Hemşirelik Tercihi Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9(2), 30-37
- 90) TÜİK. Erişim: 18.10.2014. Türkiye İstatistik Yıllığı. <http://www.tuik.gov.tr>
- 91) Peksoy, S., Şahin, S., Demirhan, İ., & Kaplan, S. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinde Profesyonellik Algısı ve Mesleki Değerlere Bağlılık Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 7(2), 104-112.
- 92) Tekneci, E. (2010). Zihin Engelliler Öğretmenliği 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- 93) Atasoy, I. ve Ermin, C. (2016). Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Mesleklerine Bakış Açısının İncelenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 6(2), 83-91.
- 94) Kacaroglu A, V. (2010). Hemşirelikte profesyonellik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi Sempozyum Özel Sayısı, 261-263.
- 95) Dikmen, D., Önder , M., Yorgun , S., Usta , Y., & Umur , S. (2014). Hemşirelerin Profesyonel Tutumları ile Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 17(3), 158-164.
- 96) Beydağ , K., & Arslan , H. (2008). Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerini Etkileyen Faktörler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 76-87.

- 97) Godwin, K., Baek, H., & Wynd, C. (2010). Factors Influencing Professionalism In Nursing Among Korean American Registered Nurses. *Journal Of Professional Nursing*, 242-249. doi:10.1016 /j.profnurse 2009.12.007
- 98) Ak, B . (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları ve Etkileyen Faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(4), 232-242. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sted/issue/39019/457086>
- 99) Erbil, N., & Yılmaz, A. (2008). Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçme Kararlarını ve Bakış Açılarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Hemşirelik Forumu*, 2(1), 46-51
- 100) Kavurmacı, M., & Küçüköğlu, S. (2014). Erkekler Neden Hemşire Olmak İstiyor? *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(1), 1-5. Kinanee, J.B., 2009. Factors In The Career Decision-Making Of Nurses In Rivers State Of Nigeria: Implications For Counselling. *Journal Of Psychology and Counseling* 1(8), 134-138
- 101) Önler, E., & Saraçoğlu, V.G., 2010. Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeğinin Güvenilirlik ve Geçerliliği, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(2), 78-85.
- 102) Poreddi, V., Ramachandra Konduru, R., & Math, S.B. (2012). Assessing The Attitudes And Perceptions Towards Nursing Profession Among Nursing Students. *Nursing Journal Of India* 103(1), 6-8.
- 103) Mooney, M., Glacken, M., & O'Brien, F. (2008). Choosing Nursing As A Career: A Qualitative Study. *Nurse Education Today* 28(3), 385-392
- 104) Çınar, H. G., Yılmaz, D., Arkan, B., & Arslan, M. (2021). Hemşirelik Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Bireysel Kariyer Planlama Eğilimlerinin Değerlendirilmesi.
- 105) Özdelikara, A., Ağaçdiken, S., & Aydın, E. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2), 83-88.
- 106) Bozkurt, Ö. D., Kazankaya, F., Demirkol, A., Karakaş, G., & Pekşen, H. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitime Yönelik Düşünce ve Tutumları. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 8(2), 72-82.
- 107) Seval, M., & Sönmez, M. (2020) Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleğine Yönelik Tutumları Ve İmaj Algıları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 5(1), 19-36.
- 108) Turan,N. ,Öztürk,A.,Kaya,H. ve AtaberkAştı, T. (2011). Toplumsal Seçilmiş ve Kadınlık. *Maltepe Üniversite Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 4 (1), 168 -172 <http://hemsirelik.maltepe.edu.tr/dergiler/nisan/167-173.pdf>
- 109) Yılmaz, M. ve Karadağ, G. (2011).Erkek Öğrenci Bayanlık Mesleğini Nasıl Algılıyor? *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dersi*, 4(1), 22- 28

- 110) Yorguner, N., Bulut, N., & Akvardar, Y. (2021). COVID-19 Salgını Sırasında Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştığı Psikososyal Zorlukların ve Hastalığa Yönelik Bilgi , Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi An Analysis of the Psychosocial Challenges Faced by the University Students During. 3–10.
- 111) Crigger, N. J. (1996). Testing An Uncertainty Model For Women With Multiple Sclerosis. *Advances İn Nursing Science*, 18(3): 37-47
- 112) Ersöz, F., Ersöz, T., & Konuşkan, Ö. (2016). Belirsizlikle Başa Çıkma Etkili Olan Kriterlerin Araştırılması: Bir Üniversite Uygulaması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 215-232
- 113) Boelen, P. A., Reijntjes, A., & Carleton, R. N. (2014). Intolerance Of Uncertainty and Adult Separation Anxiety. *Cognitive Behaviour Therapy*, 43(2):133-44
- 114) Koerner, N., & Dugas, M. J. (2006). A Cognitive Model Of Generalized Anxiety Disorder: The Role Of İntolerance Of Uncertainty. *Worry and İts Psychological Disorders: Theory, Assessment And Treatment*, 201-216.
- 115) Dugas, M. J., Savard, P., Gaudet, A., Turcotte, J., Laugesen, N., Robichaud, M., ... & Koerner, N. (2007). Can The Components Of A Cognitive Model Predict The Severity Of Generalized Anxiety Disorder?. *Behavior Therapy*, 38(2), 169-178.
- 116) Kasapoğlu, F. (2020). COVID-19 Salgını Sürecinde Kaygı ile Maneviyat, Psikolojik Sağlamlık ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(4)
- 117) Parmaksız, İ. (2021). Erişkin Dönemde Belirsizliğe Tahammülsüzlük Üzerinde Otomatik Düşünceler ve Stresle Başa Çıkma Mekanizmalarının Etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(Suppl. 1), 1-11.
- 118) Boss, P., & Yeats, J. R. (2014). Ambiguous Loss: A Complicated Type Of Grief When Loved Ones Disappear. *Bereavement Care*, 33(2), 63-69.
- 119) Çalışılan Birim/Service/Ünite/Alanlara Göre Hemşirelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları (Ek (mevzuat.gov.tr))
- 120) Şahin, M. (2019). Korku, Kaygı Ve Kaygı (Anksiyete) Bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE)*, 117–135.
- 121) Yörükoğlu, A. (2016). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul. Özgür Yayınları.
- 122) Tuncay, A., & Murat, İ. (2003). Deprem Sonrası Çocuklarda Görülen Korkular. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 282–294.

- 123) Dinçer, A. (2017). Korku: Dili, Kavramlaşması, Kültürel Boyutu. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 6(2), 769–798.
- 124) Sadock, B. J., Ahmad, S., & Sadock, V. A. (2020). Kaplan & Sadock's Klinik Psikiyatri El Kitabı Altıncı Baskı [Turkish translation of Kaplan & Sadock's Clinical Psychiatry Handbook Sixth Edition]. Güneş Tıp Kitabevi.
- 125) Harper, C. A., Satchell, L. P., Fido, D., & Latzman, R. D. (2021). Functional Fear Predicts Public Health Compliance in the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(5), 1875–1888. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00281-5>
- 126) Beiter, R., Nash, R., Mccrady, M., Rhoades, D., Linscomb, M., Clarahan, M., & Sammut, S. (2015). The Prevalence and Correlates Of Depression, Anxiety, and Stress In A Sample Of College Students. *Journal Of Affective Disorders*, 173, 90-96.
- 127) Sanad, Hala Mohamed. "Stress and Anxiety Among Junior Nursing Students During The İnitial Clinical Training: A Descriptive Study At College Of Health Sciences, University Of Bahrain." *American Journal Of Nursing Research* 7.6 (2019): 995-999.
- 128) Sarı, S., & Dağ, İ. (2009). Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği, Endişe ile İlgili Olumlu İnançlar Ölçeği ve Endişenin Sonuçları Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması, Geçerliliği ve Güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10(4), 261-270.
- 129) Azoulay, E., Cariou, A., Bruneel, F., Demoule, A., Kouatchet, A., Reuter, D., & Kentish-Barnes, N. (2020). Symptoms Of Anxiety, Depression, and Peritraumatic Dissociation İn Critical Care Clinicians Managing Patients With COVID-19. A Cross-Sectional Study. *American Journal Of Respiratory And Critical Care Medicine*, 202(10), 1388-1398.
- 130) Satıcı, B., Gocet-Tekin, E., Deniz, M. E., Satıcı, S. A. (2020). Adaptation Of The Fear Of COVID_19 Scale: Its Association With Psychological Distress and Life Satisfaction İn Turkey. *International Journal Of Mental Health and Addiction*, 1–9. Advance Online Publication. <https://doi.org/10.1007/S11469-020-00294-0>
- 131) Gündogan, S. (2021). The Mediator Role Of The Fear Of COVID-19 İn The Relationship Between Psychological Resilience and Life Satisfaction. *Current Psychology*, 40(12), 6291-6299.
- 132) Cevher, C., Altunkaynak, B., & Gürü, M. (2021). Impacts Of COVID-19 On Agricultural Production Branches: An Investigation Of Anxiety Disorders Among Farmers. *Sustainability*, 13(9), 5186.
- 133) Dağlı, D. A., Büyükbayram, A., & Arabacı, L. B. (2020). COVID-19 Tanısı Alan Hasta ve Ailesine Psikososyal Yaklaşım. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 191-195.

- 134) Engin, E. (2016). Hemşire İş Motivasyonu Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 32(3), 1-13.
- 135) Hossain, M. M., Sultana, A., & Purohit, N. (2020). Mental Health Outcomes Of Quarantine and İsolation For İnfection Prevention: A Systematic Umbrella Review Of The Global Evidence. Epidemiology And Health, 42.
- 136) Townsend, M.C. (2016). Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliğinin Temelleri: Kanıta Dayalı Uygulama ve Bakım Kavramları (C. Özcan ve N. Gürhan, Çev.). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.
- 137) <http://www.raosoft.com/samplesize.html>
- 138) Carleton, R. N., Norton, M. P. J., & Asmundson, G. J. (2007). Fearing The Unknown: A Short Version Of The Intolerance Of Uncertainty Scale. Journal Of Anxiety Disorders, 21(1), 105-117.
- 139) Sümen, A., Teskereci, G., Aksoy, S., Ergen, Z., Mehmet, A. L. A., & Fatima, Ü. Z. Ü. M. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğinin İmajına Yönelik Algılarının ve Tutumlarının İncelenmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 5(1), 75-83.
- 140) Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. Tarih: 19.04.2011, Resmi Gazete, Sayı: 27910. Available from: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm>
- 141) Erguvan, F. M. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Düzeyleri ile Psikolojik İyi Olma Düzeylerinin İncelenmesi (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- 142) Kıvanç, U & Karataş, Z. (2018). Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Yordayıcısı Olarak Endişe ile İlgili Olumlu ve Olumsuz İnançlar. Kastamonu Eğitim Dergisi, 26(4), 1267-1276
- 143) Burak, G. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı, Kaygı ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Master's thesis, TC Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- 144) Bayram, F., Özkamalı, E., & Çiftçi, S. (2021). Tercih Sürecindeki Üniversite Adaylarının Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Bilişsel Esneklik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 20(77), 98-120.
- 145) Sarı, E., Işık, E. & Baran, N. Yeni Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinde Ebelik Öğrencilerinin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Düzeylerinin Uyku Kalitesi ile İlişkisi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 11(3), 991-1001.

- 146) Kaya, G., Trabzon, Ş., Altındış, S., & Alacahan, R. (2022). Sağlık Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinde COVID-19 Pandemi Sürecinde Değişen Beslenme ve Hijyen Alışkanlıkları ile Koronavirüs Korku Düzeyleri Arasındaki İlişki. *The Medical Journal Of Mustafa Kemal University*, 13(46), 211-222.
- 147) Reznik A., Gritsenko V., Konstantinov V., Khamenka N., Isralowitz R. Doğu Avrupa'da COVID-19 Korkusu: COVID-19 Korkusu Ölçeğinin Doğrulanması. *Int. J. Ment. H. Addic.* 2020;1 - 6. doi: 10.1007/s11469-020-00283-3.
- 148) Acea-López, L., del Mar Pastor-Bravo, M., Rubinat-Arnaldo, E., Bellon, F., Blanco-Blanco, J., Gea-Sanchez, M., & Briones-Vozmediano, E. (2022). Job Expectations And Intolerance To Uncertainty Of Nursing Students: Results From A Multicentre, Mixed-Methods Study In Spain. *Nurse Education In Practice*, 62, 103337.
- 149) Ak, B . (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları Ve Etkileyen Faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(4), 232-242. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sted/issue/39019/457086>
- 150) Yazıcıoğlu İ., (2020) Hemşirelik Öğrencilerinin Covid-19 Salgımında Yaşadıkları Korku ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği ABD. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- 151) Özdemir, F. K., & Şahin, Z. A. (2016). Hemşirelik Bölümü Birinci Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (1), 28-32.
- 152) Yılmaz Taşkın, F. ve Şen Tiryaki, H. (2014). Erkek Hemşirelerin Hemşirelik Mesleğine İlişkin Görüşleri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 8(24), 24-45.
- 153) Demiray, A., Bayraktar, D., & Khorshid, L. (2013). Erkek Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşireliği Seçme Nedenleri ve Bu Mesleği Seçme Nedeniyle Yaşadıkları Sorunlar. *Journal Of Human Sciences*, 10(1), 1440-1455.
- 154) Okuyan CB, Çağlar S, Erden Ç. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Ekip Çalışmasına Yönelik Tutumları, Profesyonel Değerleri ve Etkileyen Faktörler: Tanımlayıcı Bir Çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(4):3244-332.
- 155) Sun Y, Wang D, Han Z, Gao J, Zhu S, Zhang H. (2020). Disease Prevention Knowledge, Anxiety, and Professional Identity during COVID-19 Pandemic in Nursing Students in Zhengzhou, China. *Journal of Korean Academy of Nursing*, 50(4):533- 540. DOI: <https://doi.org/10.4040/jkan.20125>

- 156) O. Brodiea DA, Andrews^b GJ, Andrews^a JP, Thomas^c GB, Wong J, Rixona L. Perceptions Of Nursing: Confirmation, Change and The Student Experience. International Journal Of Nursingstudies 2004;41:721–33.
- 157) Sarı, Ö. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Mesleki Rol İlişkisi: Hemşirelik Bölümünde Okuyan Erkek Öğrenciler Örneği. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2), 493-504.

8.EKLER

EK-1: T.C. SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ GÜLHANE BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL ONAY

T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : 46418926

25.02.2021

Konu : Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Kararları

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

TOPLANTI TARİHİ : 25 ŞUBAT 2021 PERŞEMBE
TOPLANTI SAATİ : 11:00 (Covid-19 tedbirleri kapsamında toplantı online yapılmıştır.)
TOPLANTI NO : 2021/04
PROJE/ KARAR NO : 2021-83 (Değerlendirilme Tarihi: 25.02.2021)

Üniversitemiz Gülhane Hemşirelik Fakültesinde görevli Dr. Öğr. Üyesi Gamze SARIKOÇ'un sorumlu araştırmacı, Gökçe DURMUŞ, yardımcı araştırmacı olduğu, 2021/83 kayıt numaralı, "Hemşirelik Öğrencilerinin Belirsizliğe Tahammülsüzlükleri ve Koronavirüs Korkuları ile Hemşirelik Mesteliğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki" başlıklı yüksek lisans tezi proje önerisi, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur. Rica ederim.

S.NO	AD SOYAD VE UZMANLIK ALANI	İMZA
1	Prof. Dr. Ahmet COŞAR (Anestezi AD Bşk.lığı) Etik Kurul Başkanı	
2	Prof. Dr. Alper GÖZUBÜYÜK (Göğüs Cerr. AD Bşk.lığı) Etik Kurul Başkanı Yardımcısı	
3	Prof. Dr. Setahattin BEDİR(Üroloji AD Bşk.lığı)	
4	Prof. Dr. Levent KENAR(KBRN, Enstitü)	
5	Prof. Dr. Yusuf İZCI (Beyin ve Sinir Cerr. AD.Bşk.lığı)	
6	Prof. Dr. Ali Kağan COŞKUN(Genel Cerr. AD Bşk.lığı)	
7	Prof. Dr. Suat DOĞANCI(Kalp Damar Cerr. AD Bşk.lığı)	
8	Prof. Dr. Fulya TOKSOY TOPÇU (Diş Hekimliği Fakültesi Restoratif Diş Tedavisi AD Bşk.lığı)	
9	Prof. Dr. Ayten TÜRKKANİ(Histoloji AD Bşk.lığı)	
10	Prof. Dr. Gulden GUVENÇ(Hemşirelik Fakültesi)	
11	Prof. Dr. Dilek YILDIZ (Hemşirelik Fakültesi) Sekreter	
12	Doç. Dr. Cantürk TAŞÇI(Göğüs Hast. AD Bşk.lığı)	
13	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜNEY(Mikrobiyoloji AD Bşk.lığı)	

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu
Etik-Ankara Telefon: 0 (312) 304 6135

EK-2: KURUM ARAŞTIRMA YAPMA İZNİ

T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
GÜLHANE HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMALARI DEĞERLENDİRME KOMİSYONU

01.02.2021

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Sorumlu Araştırmacısı Dr. Öğr. Üyesi Gamze SARIKOÇ olan “Hemşirelik Öğrencilerinin Belirsizliğe Tahammülsüzlükleri ve Koronavirüs Korkuları ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki” konulu çalışmanın Gülhane Hemşirelik Fakültesi öğrencileri ile yapılmasında sakınca yoktur. Çalışmanın etik kurul onay formunun bilimsel araştırmaları değerlendirme komisyonuna sunulduktan sonra yapılması uygun bulunmuştur.

Başkan

Üye

Üye

Görevli

Berna EREN FİDANCI
Doç. Dr.

Şerife Zehra ALTUNKÜREK
Dr. Öğr. Üyesi

Sibel YILMAZ ŞAHİN
Dr. Öğr. Üyesi

EK-3: GÖNÜLLÜ ONAM FORMU**BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU**

Sizi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 25/02/2021 tarih 2021-83 karar numara ile izin alınan Dr. Öğr. Üyesi Gamze SARIKOÇ ve Hem. Gökçe DURMUŞ TOSUN tarafından yürütülen “Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Belirsizliğe Tahammülsüzlükleri ve Koronavirüs Korkuları Arasındaki İlişki” başlıklı tez çalışmasına katılmaya davet ediyoruz. Bu çalışmada; hemşirelik öğrencilerinin pandemiden kaynaklı ruhsal durumlarını göz önünde bulundurarak, COVID-19 korkusu ve belirsizliğe tahammülsüzlükleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlıyoruz. Araştırmadan sizden yaklaşık 5-7 dakika ayırarak anketi doldurmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Buradaki sorulara doğru cevap vermeniz araştırmanın güvenilirliği ve gelecekte size verilecek hizmetler açısından çok önemlidir.

Katılımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Gökçe DURMUŞ TOSUN

EK-4: TANITICI BİLGİ FORMU

1.Cinsiyetiniz?

☐K

☐E

2.Yaşınız?

3.Medeni durumunuz?

☐Evli

☐Bekar

☐Diğer

4. Sınıfınız?

☐1

☐2

☐3

☐4

5. Gelir düzeyiniz?

☐Gider gelirden fazla

☐Gider gelire eşit

☐Gider gelirden az

6. Yaşadığınız yer?

☐Köy

☐Kasaba

☐Şehir Merkezi

7.Anne eğitim durumu?

☐İlkokul

☐Ortaokul

☐Lise

☐Ön Lisans

☐Lisans

☐Lisansüstü

8. Baba eğitim durumu?

☐İlkokul

☐Ortaokul

☐Lise

☐Ön Lisans

☐Lisans

☐Lisansüstü

9.Covid geçirdiniz mi?

☐Evet

☐Hayır

10.Yakınlarınızdan biri COVID geçirdi mi?

☐Evet

☐Hayır

EK-5: HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

HMTÖ Maddeleri	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Çok katılıyorum	Tamamen katılıyorum
<i>Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri</i>					
1. Hemşirelik mesleği hata kabul etmez.					
2. Hemşirelik mesleği ancak çok sevilirse yapılabilir.					
3. İnsanlık var oldukça hemşirelik mesleği de var olacaktır.					
4. Hemşirelik sürekli okumayı, teknolojiyi takip etmeyi gerektiren bir meslektir.					
5. Hemşireliğin en sevdiğim yönü insanlara yardım etme olanağı sağlıyor olmasıdır.					
6. Hemşireliğin bilginin yanı sıra beceri gerektiren bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
7. Hemşireliğin vicdani boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiğini düşünüyorum.					
8. Hemşireliğin çok sabır isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
9. Hemşireliğin manevi doyumunun maddi doyumundan daha önemli olduğunu düşünüyorum.					
10. Hemşirelik mesleğini tercih edenlerin merhametli olmaları gerektiğini düşünüyorum.					
11. Diğer mesleklere oranla daha çok empati yapmayı gerektirir.					
12. Hemşirelerin sağlık ekibinin vazgeçilmez üyesi olduklarını düşünüyorum.					
13. Hemşirelerin iyi insanlar olmaları gerektiğini düşünüyorum.					
14. Hemşirelikte iletişimin çok önemli olduğunu düşünüyorum.					
15. Hemşirelik doğrudan insana hizmet verdiği için ulvi/yüce bir meslektir					
16. Hemşirelikte güler yüzlülük, anlayışlı olma, fedakarlık, yardımseverlik gibi kişisel özelliklerinin önemli olduğunu düşünüyorum.					
17. Hemşireliğin toplum için çok gerekli bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
18. Hemşireliğin soğukkanlılık gerektirdiğini düşünüyorum.					

<i>Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu</i>	Hiç katılmıyorum	Az katılmıyorum	Orta derecede katılmıyorum	Çok katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
19. Hangi koşullar altında olursa olsun hemşirelik yaparım.					
20. Her zaman hemşirelik mesleğine hayranlık duymuşumdur.					
21. Çocuklarımla hemşire olmalarını istemem.					
22. Hemşirelik mesleğini seviyorum.					
23. Ben asla hemşirelik yapamam.					
24. Hemşirelik onur verici bir meslektir.					
25. Bence hemşirelik keyifli bir meslek değildir.					
26. Hemşirelik genellikle zorunlu kalınmadıkça tercih edilmeyen bir meslektir.					
27. Hemşirelik idealimdeki mesleğe çok yakın bir meslektir.					
28. Bu meslekten nefret ediyorum.					
29. Hemşireliğin gelecek vaat eden bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
30. Hemşirelik yapmaktansa işsiz kalmayı tercih ederim.					
31. Hemşireliğin benim için en uygun meslek olduğunu düşünüyorum.					
<i>Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum</i>					
32. Hemşireliğin fedakârlık isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
33. Herkesin hemşirelik yapamayacağını düşünüyorum.					
34. Hemşirelik mesleğinin çok yorucu olduğunu düşünüyorum.					
35. Hemşireliğin büyük sorumluluk isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
36. Hastalarla en çok iletişim kuran sağlık ekibi üyelerinin hemşireler olduğunu düşünüyorum.					
37. Hemşirelikte iş bulma imkanının fazla olduğunu düşünüyorum.					
38. Hemşirelerin çalışma koşullarının çok ağır olduğunu düşünüyorum.					
39. Hemşirelik mesleğinin hak ettiği yerde olmadığını düşünüyorum.					
40. Bence bir toplumun sağlığı hemşirelere bağlıdır.					

EK-6: BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK ÖLÇEĞİ (BTÖ-12)

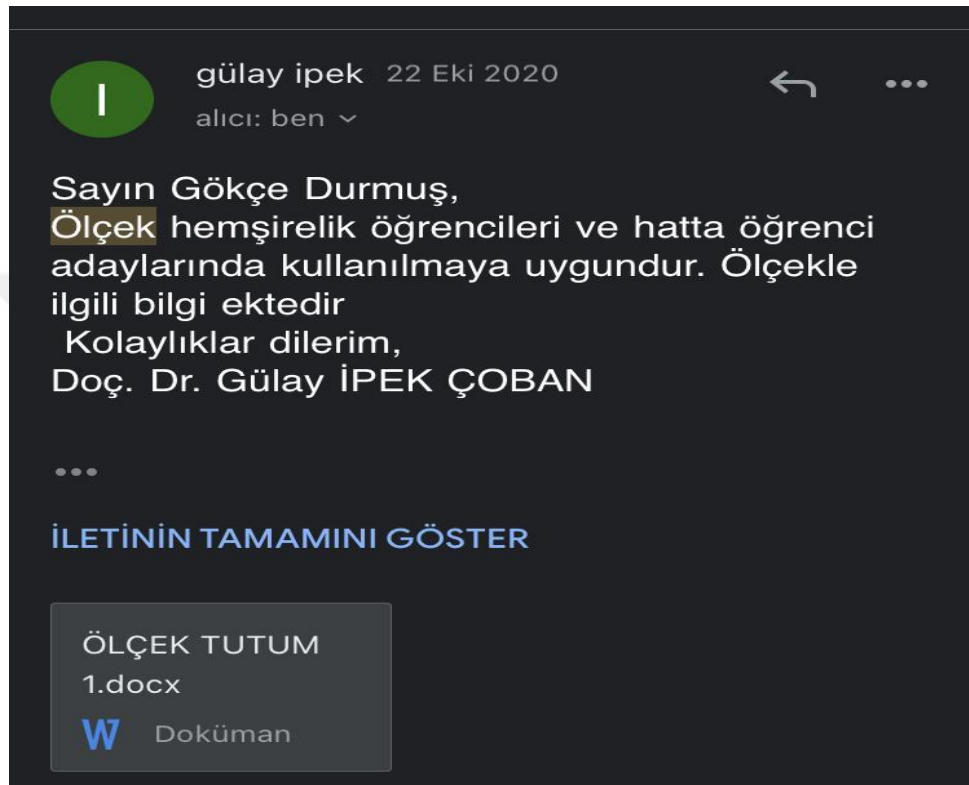
Lütfen aşağıdaki maddelerin karşısında bulunan ve maddelere ne kadar katıldığınızı gösteren sayılardan size en uygun olanını işaretleyiniz. (1) Bana hiç uygun değil, (2) Bana çok az uygun, (3) Bana biraz uygun, (4) Bana çok uygun ve (5) Bana tamamen uygun anlamına gelmektedir.					
1.Beklenmedik olaylar canımı çok sıkar.	1	2	3	4	5
2.Bir durumda ihtiyacım olan tüm bilgilere sahip değilsem sinirlerim bozulur.	1	2	3	4	5
3.İnsan sürprizlerden kaçınmak için daima ileriye bakmalıdır.	1	2	3	4	5
4. En iyi planlamayı yapsam bile beklenmedik küçük bir olay her şeyi mahvedebilir.	1	2	3	4	5
5.Geleceğin bana neler getireceğini her zaman bilmek isterim.	1	2	3	4	5
6.Bir duruma hazırlıksız yakalanmaya katlanamam.	1	2	3	4	5
7.Her şeyi önceden ayrıntılı bir şekilde organize edebilmeliyim.	1	2	3	4	5
8.Belirsizlik beni hayatı dolu dolu yaşamaktan alıkoyar.	1	2	3	4	5
9.Harekete geçme zamanı geldiğinde, belirsizlik elimi kolumu bağlar.	1	2	3	4	5
10.Belirsizlik yaşadığımda pekiyi çalışmam.	1	2	3	4	5
11.En küçük bir şüphe bile hareket etmemi engeller.	1	2	3	4	5
12.Tüm belirsiz durumlardan uzak durmak zorundayım.	1	2	3	4	5

EK-7: COVID-19 KORKUSU ÖLÇEĞİ

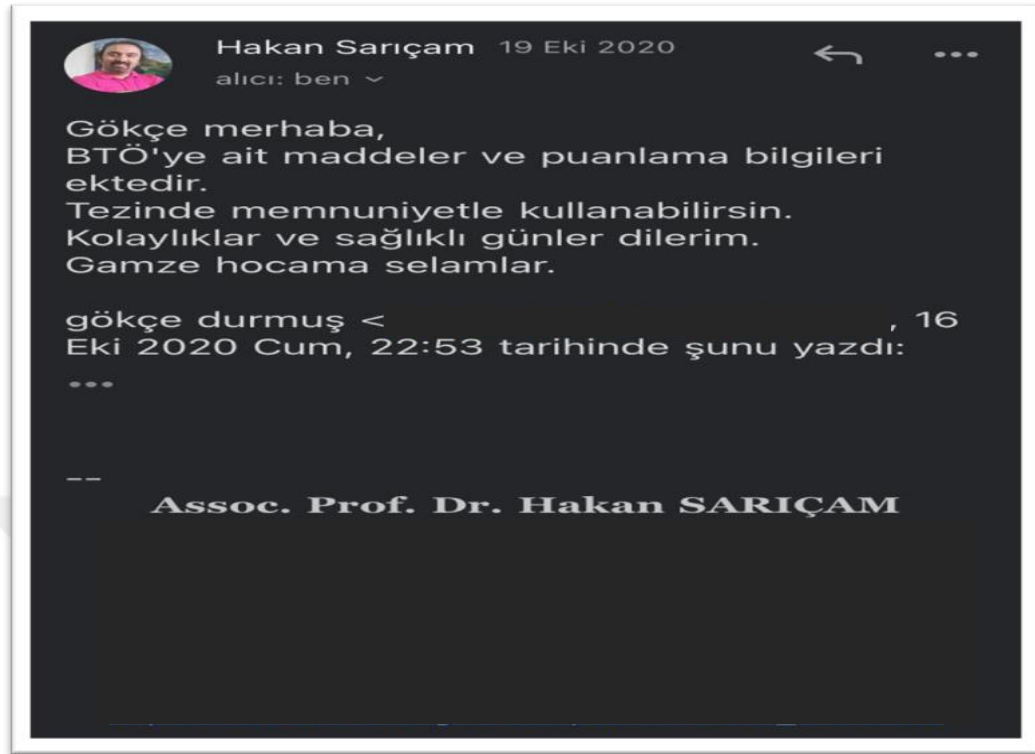
1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum					
	1	2	3	4	5
1. Koronavirüsten (Covid-19) çok korkuyorum.					
2. Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor.					
3. Koronavirüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor.					
4. Koronavirüs nedeniyle hayatımı kaybetmekten korkuyorum.					
5. Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikayeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim.					
6. Koronavirüse yakalanacağım korkusundan dolayı uyuyamıyorum.					
7. Koronavirüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor.					

EK 8: ÖLÇEK KULLANIM İZİNLERİ

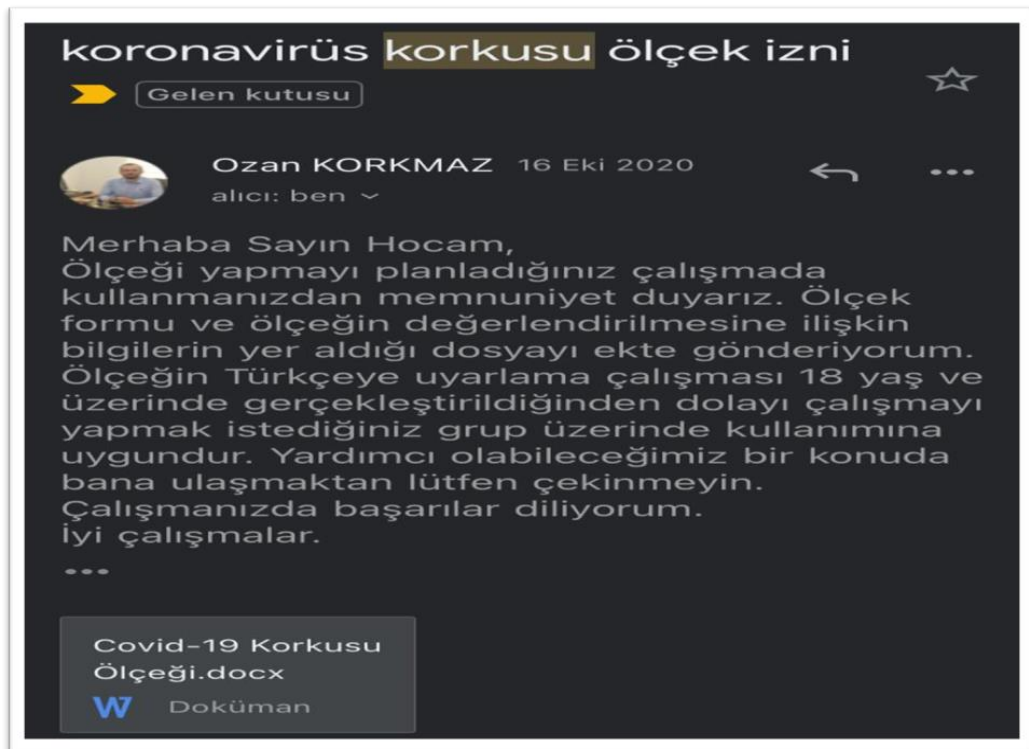
Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçek İzni:

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçek İzni (BTÖ-12):

Koronavirüs (Covid-19) Korkusu Ölçek İzni:

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ